

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1064.

CHICAGO, ILL., 2. FEBRUARJA, (FEB. 2,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Politični preokret v Rusiji.
Velik patriot — za pol milijona dolarjev.
Ako je produkcija avtomobilov merilo prosperitete . . .
S kom je oficialna katoliška cerkev?
Jugoslavija in blagostanje.
Banket, ki kaj prinese.
V koliko državah pride socialistični predsedniški kandidat na volilno listo?
"Sedemnajst lukenj v zvezdnem praporju".
Dunaj pred desetimi leti in danes.
Višek slovenskega časnikarstva v Ameriki.
Kaj je z igro prosperitete? (J. R. Sprohar).
Visokošolstvo v Jugoslaviji, primerjano z illinoiskim.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

"Proletarec" in slovenski trgovci ter podjetniki v Chicagu.
Koliko je naprednih naselbin, in kako so napredne?
Naznanilo članstvu kluba št. 1.

Zapisnik četrte konference J. S. Z. v vzhodnem Ohiju.
V soboto 11. februarja maskarada "Save".
Prihodnji koncert pevskega zbora "Lira".
S stavkovnega okrožja v južnem Coloradu.
O čikaški konferenci J.S.Z.
Naznanilo iz stavkovnega okrožja v Pennsylvaniji.
Skupna veselica društva "Badgers" in kluba J. S. Z.
Razno iz Girarda. . .
Veselica v Nokomisu v pomoč stavkarjem.
Etbin Kristan predaval v San Franciscu.
Pueblo za Slovenski narodni dom.

RAZNO.

Esfir (Angelo Cerkvenik).
Vščipci.
Frank Kristan.
"Ave Maria" in trgovina s "svetimi rečmi".
Listnica uredništva.
NAŠI ODRI:
Kako je izpadla nedeljska prireditev kluba št. 1 ter opereta "Gypsy Rover"?

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

“Pod Lipo”

leposlovna, poljudno-znanstvena in politična revija za slovensko delovno ljudstvo v Zedinjenih državah, Jugoslaviji, Avstriji in

Italiji.

Izhaja mesečno. Stane za Ameriko \$1.50 na leto.

Kdor pošlje tri celoletne naročnine na “Proletarca” v znesku \$9.00, dobi revijod “Pod lipo” skozi vse leto ne da bi njega stalo kako vsoto. Plača jo “Proletarec”.

Kdor poravna naročnino, ali se naroči na “Proletarca” z nova za celo leto (\$3.00) mu je treba dodati le še \$1, skupaj \$4, in prejemal bo skozi leto dni “Proletarca” in “Pod lipo”.

Zastopnikom, ki agitirajo za razširjenje “Proletarca”, sporočamo, da imajo pri dobivanju naročnin na revijo “Pod lipo” iste ugodnosti kot za “Proletarca”. Poslužujte se “Proletarčevih” potrdilnih knjižic. Vselej pa navedite ime “Pod lipo”, če je naročnina za “Pod lipo”.

Sodrugim in somišljenikom: Za tri celoletne naročnine na “Proletarca” dobite revijo “Pod lipo”.

Za \$4 dolarje dobite “Proletarca” in “Pod lipo” skozi celo leto. Poslužite se priložnosti. Naročila sprejema upravništvo “Proletarca”, ki je glavno zastopstvo revije “Pod lipo” za Zedinjene države.

ROBOTI in stavkarji, **“Vščipci”** in **“Barikade”**, morda tudi **Peter Zgaga**, cekarice in branjevke, kmetice in gospodične, koritarji in delavski žulji, komišen, patri in fratri, klovni in mežnarji—

vsi pridejo

v soboto 11. februarja ob 8. zvečer

V DVORANO S. N. P. J.,

2657 So. Lawndale Ave., na

PRVO MAŠKARADO

Pevskega Zbora “Sava”,

KI BO NAJVEČJA SLOVENSKA PRIREDBA TE VRSTE.

VSTOPNICE:

v predprodaji 50c
pri blagajni 75c

Pomnite: vrši se v dvorani S. N. P. J.,

Igral bo orkester

★ **CHICAGO, ILL.** ★ **“ZVONIMIR”**

Izbrane maske — posamezniki kakor skupine, dobe fina darila. Tisti, ki dobi največjo nagrado po obsegu, bo moral najeti “ekspresmana”, da mu jo odpelje.

Največja slovenska maskarada po dolgih letih v Chicagu.

Prva priredba te vrste pevskega zbora “SAVE” s sodelovanjem kluba št. 1.

PRIDITE VSI V SOBOTO, 11. FEBRUARJA.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1064.

CHICAGO, ILL., 2. FEBRUARJA, (FEB. 2,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravništvo (Office) 8639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

POLITIČNI PREOKRET V RUSIJI.

KAJ se pravzaprav dogaja v Rusiji? Po desetih letih sovjetskega režima so vesti iz Rusije in o Rusiji še vedno konfuzne. Povprečen čitatelj ne ve ali gre Rusija proti "levi" ali "desni", ali postaja "radikalnejša" ali "konservativnejša", ali so njeni gospodarski in socialni eksperimenti uspešni ali neuspešni.

Že par let poročajo razne vesti o "opoziciji" v komunistični stranki, ki je v Rusiji edina dovoljena stranka. Kdor jo kontrolira, kontrolira tudi Rusijo. Oficielno komunistično časopisje v Rusiji je edino dovoljeno. In to časopisje piše le v prilogi onih ki vladajo.

Opozicija v Rusiji ni dovoljena. Ni bila pod carizmom in ni danes. Kdor se je vzlic temu loti, mora računati samo na dve možnosti: ali da pridobi za svoje stališče dovolj pristašev ki so v stanju kljubovati premoči, ali pa se sprijazniti z izključevanjem in pregnanstvom.

Rusija je po padcu carizma dežela socialnih eksperimentov. Teoretično jo vlada diktatura proletariata. Praktično jo vladajo intelektualci v interesu socialnega laboratorija. Od 1. 1917 naprej je pod vodstvom ljudi, ki so se veliko učili in veliko mislili. Ko so prišli na vlado, so mislili in delali še več. Med njimi je le malo proletarcev v smislu besede, da je proletarec edino tisti ki se preživlja z manualnim delom. Vsi vodilni ruski možje po revoluciji prihajajo iz vrst intelektualcev. Marsikdo izmed njih je mnogo pretrpel, bil preganjan, se mnogo učil, mnogo izkusil — a v vrste težakov ne spadajo. Sovjetska Rusija je torej diktatura socialnih intelektualcev za proletariat; je laboratorij za socialne eksperimente.

Na podlagi izkušenj se razvija in gre naprej. To je zelo dobro za Rusijo, a je pogubno za marsikakšno teorijo.

Od kraja preobrata je bila sovjetska Rusija strogo internacionalna. Bila je internacionalna v najožjem pomenu besede, kakor jo razume delavski pokret. Ali režim, dasi vzgojen v atmosferi mednarodnosti, je postajal polagoma — ruski. Začel je apelirati na ruski patriotizem, ne sicer na način kakršnega se poslužuje npr. ameriški kapitalist, toda vendarle na patriotizem. Poskusil je marsikaj kar so mu dik-

tirale teorije, pa jih je v praksi menjal po potrebah in gospodarskih zakonih.

Kominterni, v kateri so odločali od začetka v glavnem Lenin, Trocki in Zinovjev, je obsodila vsako opozicijo v svojih vrstah. Disciplina, pokornost vodstvu, ji je bila najvišji evangelij. Kdor ni hotel pritrdjevati, kdor je skušal imeti svoje ideje in se je zanje v komunistični internacionali boril, je bil prvič ob moralno in gmotno podporo vrhovnega vodstva in ob enem ob zaupanje med pristaši. Če ni bil izključen, je moral pod pritiskom okolščin odstopiti sam.

V tej kominterni, ki je prisegla na načelo brezpogojne discipline, so se vzlic temu pojavile notranje razlike; mnenja so se začela križati in nastale so difference. Opozicija, bila kakršnakoli, pa je po tolmačenju tistih ki so na vodstvu vedno zmotljiva, vedno škodljiva in se jo ljudstvu vselej predstavlja v luči zgrešenosti, če že ne v luči izdajalcev in kontrarevolucije.

Leon Trocki, poleg Lenina glavni ustanovitelj sovjetskega režima in več let vodilni krmar nove Rusije, je danes izoliran. Slučaj je hotel, da je prišel v opozicijo katera ni bila dovolj močna da bi postala režim, in v tej opoziciji je zaenkrat, morda zavselej, podlegel. Danes je nekje ob kitajski meji, v "izgnanstvu", kjer Stalinu in njegovi vladi ne more delati neprilik.

S Trockijem je zatonilo, večinoma za vselej, tudi precej drugih revolucionarnih zvezd, revolucionarnih v smislu, da so bili izključenci in izobčenci aktivni v borbi za preobrat že leta pred padcem carizma in da so delali v času preobrata in v mednarodnem delavskem gibanju z vso svojo močjo.

Gregor S. Zinovjev, dolgo časa "nezmotljivi" papež kominterne, je potisnjen že par let na stran. Da je bil v svoji gorečnosti skrajno nepreviden je dokazala njegova taktika takrat ko je bil na višku svoje moči, po kateri so se morale ravnati njemu podrejene stranke in se deloma ravna kominterni še danes. Razun teh dveh je bilo porinjenih v izobčenje ali v ozadje mnogo drugih vodilnih ruskih revolucionarjev, med njimi Rakovski, Radek, Muralov, Manenejev, Bakaljev, Evdokimov, Sapranov, Joffe itd. Več sto vodilnih članov opozicije je Stalinova kontrola izključila, ali pa jim je odvzela odgo-

vorne službe. Druge je premestila v oddaljene kraje, kjer nimajo prilike za opozicionalno propagando.

Vsak čitatelj ve, da se je v ruski vladni stranki pojavila opozicija, oziroma dve krili opozicije: eno pod vodstvom Trockija, in drugo pod vodstvom Zinovjeva, ki sta nato začeli skupen boj radi opozicije, toda z več ali manj različnimi tendencami.

Le malokateri čitatelj pa ve, čemu je opozicija nastala. Ali je morda ruska revolucija v nevarnosti? Ali kaj? Če bi vprašali ruske opozicionalce, tiste ki so bili že sami na vodstvu stranke in kominterne, ali pa sodelovali v vodstvu, ne bodo dali zadovoljivega odgovora, ker ga nimajo. Kajti en vzrok za opozicije je, da ne morejo biti vsi v vodstvu. In tisti ki hočejo biti, pa se ne morejo pririniti do cilja, grede navadno v opozicijo. Drugod tvorijo varnostni ventil navadno stranke ki so trajno ali pa le slučajno v opoziciji. V deželah diktatur pa nastajajo več ali manj uspešne opozicije vedno od znotraj.

Argument Trockijevcev proti Stalinu in njegovi večini je, da gre Rusija pod sedanjo vlado bolj in bolj proti desni. Namesto, da bi nastopila energično proti kmetom in mali buržvaziji v korist industrialnega proletariata, gre na roko mušikom, kar škoduje delavstvu v mestih. A opozicija se pritožuje proti sedanji sovjetski vladi tudi glede njene zunanje politike. Po njenem zatrdilu je pokazala veliko nesposobnost v kitajski revoluciji, preloma z Anglijo ni znala izrabiti, komunističnih strank v inozemskih deželah ne zna kontrolirati.

Tisti, ki so danes na vladi Rusije, ne govorijo toliko kot govori opozicija, če izvzamemo subvencionirano komunistično časopisje. Kajti vselej je bilo tako, da je naloga opozicije veliko govoriti in kritizirati, delati pa morajo tisti ki prevzamejo odgovornost za delo, bilo dobro ali slabo.

To, kar se dogaja v Rusiji, so logične posledice njenega gospodarskega in političnega življenja. Rusija groženj, revolucije, propagande in svetovnega preobrata se bolj in bolj spreminja v deželo, ki dela za gospodarsko in kulturno povzdigo svojega ljudstva. Opozicija, ki je hotela nadaljevati z začetno taktiko revolucije, je podlegla. Kajti program, kakršnega je sprejela kominterna s svojimi 21 točkami ob svoji ustanovitvi, je danes pozabljen, v kolikor ni spremenjen ter prilagojen hitrici, ki jo ima gospodarski razvoj v Rusiji in drugod po svetu. Večina, ki zmerja opozicijo radi opozicije, ni nič bolj v pravem kakor je opozicija. V pravem je samo razvoj, ki ima svoje struge, svoja pota in svoj čas. Ti toki in struge dobe svojo večino ob svojem času, in tedaj je večina vselej v pravem. Kajti večina v pravem pomenu besede je moč, je oblast in ima jo le tisti ki vlada. Ko ga toki ne potrebujejo več, pade, in nastane nova večina in s tem nova moč ter nove opozicije.

Velik patriot—za pol milijona dolarjev.

Teapot Dome je znana beseda tudi za tiste v tej deželi, ki ne čitajo angleških listov. Teapot Dome je kraj nekje v Wyomingu, ki ga je dobri stvarnik obdaril z oljem. Adamu ni naročil, da naj bo posest tega ali onega, ampak ljudje kot so ameriški oljni magnatje od Dohenyjeve, Harry F. Sinclairjeve in drugih mogočnih oljnih korporacij, ne vprašujejo sveto pismo za svet čigavo je olje v zemlji, kajti njihovo tolmačenje krščanstva je: Blago je naše: ne želi si tujega blaga!

Olje v Teapot Domu je pravzaprav posest dežele, NAŠE dežele. Ko se je šlo, kdo naj ga spravlja na površje in v čigavo korist, je bil predsednik te republike pokojni Harding in tajnik za notranje zadeve bivši newmehiški senator Albert B. Fall. Ta notranji tajnik je izročil vladna oljna polja v Wyomingu in deloma v Californiji v "najem" Dohenyjevi in Sinclairjevi družbi. V nagrado je prejel blizu pol milijona dolarjev.

To je dognala preiskava, katero sta izsilila v glavnem pokojni senator LaFollette, senator Walsh in nekateri drugi progresivci, kajti socialisti v takih zadevah še nimamo dovolj močne besede, da nas bi upoštevali, kar je skrajno slabo za vse Zedinjene države in za njen Teapot Dome.

Banket, ki kaj prinese.

Politične stranke niso stranke, če nimajo "sredstev". Pristaši se dobe, če imaš denar, da jih kupiš. To ve Morgan, in enako razumejo to resnico Rockefeller, Mellon, Ford in drugi.

Državni pravnik v čikaškem okraju je Robert E. Crowe. Je zelo pobožen človek, v politiki pa mu očitajo razne slabe stvari. Baj je "kruket" da je kaj. Ta državni pravnik rabi za vzdrževanje svoje personalne politične mašine mnogo tisočakov letno. Pomagajo mu največ ljudje ki so odvisni od njegove protekcije. A pomagati mu morajo tudi "proletarci", ki so odvisni za svoje službe od takih gospodov. Pred par tedni so mu njegovi ožji pomagači organizirali banket v hotelu Sherman. Razprodali so precej tisoč vstopnic, po \$5 vsako. Čedna vsota za večerjo, ki stane komaj dolar, za vsakega, ako bi se jo vsi udeležili. Ampak večinoma so le plačali petak. Morali so. Drugače se bi zamerili bosom. In ker se je nekaterim zdelo tega izsiljevanja preveč, so začeli v listih vpraševati, kdo dobi \$50,000, ki so ostali od banketa.

Kdo jih je dobil, ni bilo pojasnjeno, razun, da se bodo porabili v prid volilne kampanje za gotove republikanske kandidate.

En sam republikanski kandidat je v stanju do-

biti na vstopnini na banket med čikaškimi delavci, malimi trgovci in politišni \$50,000 v svojo kampanjsko blagajno.

Ali jih bo mogla dobiti toliko socialistična stranka po vsi Ameriki med vsemi ameriškimi delavci v svoj kampanjski fond?

Ako je produkcija avtomobilov merilo prosperitete—

Svoječasno so rekli, da je merilo prosperitete v tej deželi jeklarska industrija. Ako je v nji produkcija padala, če ni bilo naročil kakor preje — je to značilo "slabe čase". Od tedaj so se razvile razne druge industrije, npr. avtomobilska, ki je v tej deželi večja kot v vseh drugih deželah skupaj.

Meseca decembra prošlo leto so ameriške avtomobilске tovarne producirale 133,178 avtomobilov, kar je za en mesec najmanjše število od leta 1922 naprej.

Skozi vse leto 1927 je bilo izdelanih v tej deželi 3,393,887 avtomobilov in motornih vozil sploh (vključivši tovarne avte in omnibuse). To je visoka številka, ki pove čemu so ceste po Zedinjenih državah tako polne avtomobilov, ne pove pa, čemu smo se "umaknili" prosperiteti, ki stoji vedno na pragu ter nas sili da naj ji bomo prijazni. L. 1926 je bilo izdelanih v tej deželi 4,298,798 avtomobilov, leto poprej 4,265,704, l. 1924 pa 3,600,918.

Prošlo leto torej ni bilo leto blagostanja, če naj vzamemo za bazo avtomobilsko industrijo. Ako vzamemo v poštrev tudi premogovniško, jeklarsko, tekstilno in še kakšno drugo industrijo, bomo razumeli, čemu imamo slabe čase in jasno nam bo, zakaj imamo tri milijone brezposelnih delavcev.

S kom je oficielna katoliška cerkev.

Novi madžarski kardinal Justinian Seređi se je nekaj dni po prejemu rdečega klobuka izrekel za obnovitev madžarske monarhije. Seređi je reakcionar, velik oboževalec kronanih glav, služabnik reakcije in vsega kar je strohnela v zgodovini.

"Mi vsi pričakujemo obnovitev tisoč let starega kraljestva svetega Štefana," je dejal kardinal Seređi. Ljudem, ki so ga poslušali, je zagotovil: "Sem človek miru in pravice. In sem prepričan, da miru ne bo, dokler ne bo pravice."

Kar znači: Ssem za pravico, a je ne bo preje, dokler ne bo Madžarska zopet imela veličanstvo kralja, dokler ne dobi vsega kar ji je bilo odvzetega po svetovni vojni — sploh, miru ne bo dokler ne bo "pravice" kakor jo razume katoliška cerkev in njeni agentje kot je npr. kardinal Seređi.

ANGELO CERKVENIK:

ESFIRA

POVEST O VOTLIH OČEH.

Prepis iz mojega dnevnika.

(Nadaljevanje.)

"Po enem letu zdravljenja mi je zdravnik rekel, da je storil vse, kar je mogoče sodobni medicinski znanosti storiti. Če mi bo usoda mila in mi bo podarila dete — čeprav so mi gonokoki pet let pokončavali telo — tedaj mi je rekel, ga moram ob porodni uri poklicati. Nisem ga poklicala; grešila sem drugič, težko sem grešila."

Nekoliko trenutkov je molčala. Zazdalo se mi je, da slišim pritajeno ihtenje.

"Nadaljuj, mama!"

"Prestrašno sem trpela," je nadaljevala, "tako trpela, da sem pozabila prav vse. Ne vem, kako si se rodila, ne kdaj si se rodila. Nezavestna sem bila, ko si prišla v življenje. Šele po dveh urah so me obudili k zavesti... Tvoja usoda je bila tedaj že zapečatená. Bila si strašno bolna na očeh. Vse zdravljenje ni nič več pomagalo."

Pozneje sem vprašala zdravnika, če bi bil mogel odvrniti od tebe slepoto in ti rešiti vid, če bi ga bila takoj poklicala. Po kratkem premišljevanju mi je odgovoril:

"Gospa, vse je v božjih rokah. Ne trdim, da bi bil mogel deklici brezpogojno ohraniti vid, vendar pa menim, da je medicini mogoče ob pravem času marsikaj rešiti. Potolažite se, gospa, absolutno pozitivno... ne... ni..."

Tako mi je rekel, še danes slišim te besede. Zde se mi kakor strašna obsodba moje malomarnosti... O Esfira, a tako strašno sem trpela, da sem pozabila vse, prav vse."

"Mama, moralo je tako biti."

"Tudi nad tem spoznanjem jočem!"

Ure so tekale pozno v noč, mama pa me je držala v naročju in me božala.

"Umreti se tako bojim," je nenadoma zašepetala.

Kako, da ji je kar tako nepričakovano šinila ta misel v glavo?

"Zakaj?" sem jo vprašala.

"Zavoljo tebe!"

Zopet sva umolknila.

Ura je popolnoči že dvakrat odbila. V sobi je postajalo mrzlo, ogenj je že davno umrl. Le šepetanje najinih glasov se je plaho plazilo od stene do stene. Postajalo me je strah.

"Uboga Esfira, uboga moja deklica, kdo bo mislil nate, ko mene več ne bo? Ne, Esfira, ne, nikar se ne boj! Saj ne bom umrla, saj ne smem umreti! Vsaj tako dolgo ne, dokler ne boš ti umirala..."

In vendar bi že tako rada umrla. Utrujena sem. Preutrujena. Ne morem več. Vedno mislim

le na svoj greh. Kako pošastno steza svoja dolga sesala, kako mi pije življenje, puščajoč mi uprav toliko zavesti še, da ostane za seme novi bolesti, vedno večji, vedno obsežnejši . . .

Rada bi spala, Esfira moja, rada bi se vlegla za vekomaj!"

"Mama," sem ji dejala, "saj te imam tako zelo rada! Ali ne zadostuje, da te tako zelo ljubim? Ali ne umeš piti in izpiti do dna čaše, napolnjene s to ljubeznijo? Mama, le tvoja žalost mi kali občutje nepopisne sreče!"

"Dete moje, poskušala bom pregnati to žalost, tebi na ljubo!"

Poljubila me je ter odšla.

Sama sem ostala v brezkončni temi in z menoj materina misel:

"Kdo bi mislil nate, ko mene več ne bo?"

Ti, moj dragi, Ti boš mislil name!

K Tebi bom šla, tja doli na jug in včasih Te bom obiskala. Poiskala si bom v Tvojem vrtiču kotiček, kjer rastejo tiste bele breze, o katerih si mi marsikaterikrat pripovedoval. Be-le breze! Kakšne neki so bele breze?

Včasih sem presedala ure in ure pod našimi v vrtu in sem prisluškovala njihovim pomenkom.

Tako tiho, tako čudovito opojno se šelestele. Videla sem jih . . .

Ker sem slepa, sem videla, da so povsem podobne meni.

Saj sem tudi jaz zase le brezoblična duša in Ti si prav takšen in in breza tudi.

Vas ločijo oblike. Jaz, ki mi je dano, da ne poznam oblik, jaz vem, da smo vsi mi: bela breza, moj konjiček, Ti, moj prijatelj, in jaz, da smo vsi eno in isto.

Rihard, le pod brezami bi sedela in ne bi Te motila.

Le sem ter tja bi prišel k meni, Rihard, in bi mi rekel:

"Prijateljica moja, Esfira!"

Nasmehnila bi se tedaj in bila bi srečna.

Šele proti jutru sem zaspala.

21. decembra 1918.

Danes sem bila pri Markovu. Saj ga menda poznaš. Zdravnik je, moj znanec. Nimam ga rada, ker ne veruje, da živi v človeku duša, ker pravi, da živi le oblika, da je vse drugo neumnost.

Dal mi je častno besedo, da ne bo nikomur pripovedoval, o čem sva se pogovarjala.

(Veš, Markov je zaljubljen vame, mogoče le v moj denar; ustreže mi, če le more.)

"Fedor Nikolajevič," sem mu rekla, "povejte mi, ali je gonoreja sramotna bolezen, recimo: greh?"

"Greh?"

Zasmejal se je.

"Gonokoki so tedaj grešniki . . . poslali jih bomo k spovedi . . ." je dejal.

"Zakaj se smejete?"

"Ali ste grešnica, ali je greh, vaš greh, če

se vas loti španska. Veste, španska je zdaj tako rekoč poslednja moda."

"Ne norčujte se!"

"Gospodična Esfira, čemu ta smešna vprašanja?"

"Želim vedeti, ker se me stvar osebno tiče."

"Da ni morebiti . . ."

"Kaj morebiti?"

"Vseeno je, čeprav ne povem."

"Ne, ne, povejte!"

"Vaša mati je bila morebiti gonoreična."

"O, tedaj je vendar res!"

Proti svoji volji sem ga vprašala.

"Povejte mi, prosim vas, kaj bi vi naredili, če bi bili krivi, da se vam je otrok rodil slep!"

"Kaj bi naredil? Težko vam morem resnico povedati. Teoretično bi lahko našel tisoč načinov rešitve. Resnico pa more dognati in dokazati zgolj praksa."

"No, nekaj pa vendar lahko poveste: vsaj kaj in kako mislite o tej stvari!"

"Nič si ne mislim, na to možnost nisem še nikdar mislil, a če bi . . . ah, neumnost . . . pa naj bo! Jaz, vidite, bi takšnega otroka zastrupil."

"Zastrupili bi ga, pravite, zastrupili?"

"Da, zakaj pa ne? To bi bilo pravično. Kako bi mogel dopustiti, da bi moj otrok po moji lastni krivdi trpel vse svoje življenje? Dokler nima nikakšne zavesti, sploh ni človek. Ne ve, kaj je življenje, smrti sploh zanj ni. Pa, recimo, da so vse to le besede. Nepobitno ostane dejstvo, da bi smrt otroka, ki je slep po moji krivdi, vsaj deloma odtehtala mojo krivdo . . . Saj pokoro — zavest, da sem umoril svojega lastnega otroka — bi delal le jaz . . ."

Najlepše bi, seveda, bilo," sem mu rekla, "če bi takšen otrok kar sam hotel umreti."

"Saj, saj! To bi bilo takorekoč pametno, ne najlepše. Žal, pa se takšni uvidni otroci ne rode nikdar . . . Saj otrok še ni človek."

Šla sem domov in sem premišljevala:

Če bi bil moj oče jetičen in bi mi vendar vdihnil življenje, ali bi bil manj kriv kot mati, ki mi je dala kri in meso in mi je, proti svoji volji, le posredno vzela vid?

Na milijone starišev rodi bolne, že ob rojstvu na berglje obsojene nebolgljenčke. Na milijone otrok se rodi z okuženimi pljuči, na milijone se jih zaplodi že v maternici slepih, gluhih, mutastih, na mnogovrstne načine pohabljenih, brez krvi . . . In kdo sme dvigniti kamen ter ga vreči na spočetnike novega življenja?

Na milijone roditeljev ubija svoji komaj sluteni zarod, da celo daljna pokoljenja, z alkoholom in neštetimi drugimistrupi!

Kdo si upa s prstom pokazati nanje: morilci?

Zakaj bi bila vprav moja mati zločinka?

Bolezen je prišla nadme in nadnjo!

(Dalje prirhodnjč.)

Resnim in pametnim za smeh in kratek čas.

Višek slovenskega časnikarstva v Ameriki.

Pravijo, da če si preblizu slike, ni lepa. Moraš iti toliko stran, da se tvoje oči in barve na sliki neka-ko "tunirajo", in tedaj se lepa slika tudi tebi zdi lepa. Vsako stvar, ki jo hočeš ocenjevati, moraš gledati s primerne daljave. To velja tudi o verah, vojnah in vsem kar se dogaja po svetu važnega in nevažnega. Vere v čudeže, v nadnaravno moč svetnikov, v "črne bukve", v duhovnikovo moč "odpuščati v imenu Boga grehe", v duhovnikovo moč povzročati nevihtne ter "delati točo" in druge take vraže se zde ljudem bolj in bolj bedaste. To se pravi: čim bolj se njihov razun dviga, toliko bolj se oddaljujejo od slike vraž in toliko večje je njihovo spoznanje, kaj vse je sposoben verjeti neveden človek.

Nemčija, so rekli, je povzročila vojno. Ali čim bolj se svet oddaljuje od nje, od njenega pričetka in konca, bolj postaja tudi "ta-gmj-folk" jasno, da so vojno povzročili neki drugi vzroki, ki še obstoje, vzlic temu da ni več na prestolih kajzerja Viljema, Francjožefa in Korla ter carja batjuške.

Toliko, da boste razumeli, zakaj bom šele sedaj ocenil lansko božično številko Pirčeve "Ameriške Domovine".

Jaz in Lojze se skoro nikdar ne strinjava. Menda je nama tako "narejeno". Tudi glede velikanskega pomena njegove božične številke nisva enakih misli. On namreč trdi, da je dosegla višek v slovenskem ameriškem časnikarstvu, jaz pa mislim, da mu je na že itak slabem ugledu še bolj škodovala. Rad priznam: Je velika reč po obsegu. 32 strani v sedem-kolonskem časniškem formatu, to je za slovenski list že nekaj, tudi tedaj, če se ga urejuje v pisarni, ki izgleda "kakor kaka banka". (Mimogrede rečeno, da ima Lojze jako slab okus za "bančne prostore".)

Ako je clevelandski čitatelj vzel v roke božično številko Pirčeve "Ameriške Domovine" v praznikih, ko mu je bilo dolg čas, ali pa vsled radovednosti, jo ni ne sodil ne obsojal, ampak je preganjal dolg čas. No, nekaj zanimivega pa je vendar v nji — in ker nočem biti krivičen, prosim čitatelja, da vzame dotično številko sedaj še enkrat v roke, ali pa naj jo shrani do jeseni zaeno s to oceno, da bo oboje pregledal kako deževno megleno nedeljsko popoldne, ko se ne bo imel "kam djati".

Torej, pa začnimo. Prvo stran te "zgodovinsko" važne številke "Am. Domovine" krasí slika, kakršnih vidite o božičnih praznikih vse polno. Jaslice, angeli, pastirčki, božji žarki, dete na slamici in spodaj napis (ali pa zgoraj) "Sveta noč — blažena noč".

V prvi koloni na prvi strani pravi Lojze: "Današnja številka 'Am. Domovine' gre v 1550 izvodih v skoro vse dežele sveta . . . S tem mislimo, da je 1550 številčk božične izdaje "A. D." tiskane več kot po navadi . . ."

Slovenci torej nismo tako neznansko majhen narod, kajti svet je velik in Pirčeva "Domovina" je bila poslana v "skoro" vse dežele 1550 ljudem, ako je bila vsakemu poslana po ena številka od onih, ki so bile tiskane preko navadnega števila regularnih naročni-

kov, katerih je menda par sto, nekateri pa pravijo, da celo dva tisoč. "Najmanj 10,000 ljudi v stari domovini in v drugih delih sveta bo čitalo božično izdajo 'Am. Domovine'," se je pohvalil Lojze. "Teško, ali pa še nikdar prej je uredništvo sploh katerega slovenskega časopisa v Ameriki izdalo tako obširno in ob enem zanimivo številko . . ."

Na prvi strani je še zahvala "vsem", nekaj opisa o Clevelandu (ki je za Lojzeta centrum vsega) in par dnevnih novic. Nič originalnega, nič lepega in "atraktivnega". Že v prvih dveh kolonah na drugi strani se začno oglašati in v sredi sta članka "Dih in njegov duh" od dr. J. W. Mallya in "Spomin na Božič 1918" od Josipa Grdine. Zopet nič posebnega. Na tretji je priobčen naročen kratek članek od mestnega ravnatelja (manager) W. R. Hopkina. Na uredniški strani je editorial "O Božiču — mir" in nekaj izrekov, nznanih ter dopisov, in dve sliki iz dnevnih listov. Na osmi je nadaljevanje Lahove povesti "Uporniki", katero je pred mnogimi leti izdala Družba sv. Mohorja. Če bi bil Pirc ne samo businessman ampak tudi urednik, bi vedel, da v tako "dovršeno" številko, ki gre v vse dele sveta, ne spada nadaljevanje povesti, ampak mora biti urejena tako, da je vsa zase. Deveta stran ima dolg "članek" ki vprašuje: "Ali se Rusija otrese boljševikov?" V njemu zaključuje: ". . . Dotlej pa slovanski narodi kličejo Rusom: Bedni narod, kedaj boš vstal!" V resnici slovanski narodi Ruse prav nič ne vprašujejo kedaj bodo vstali. Na 15. strani je članek o Prosveti in njenem gl. uredniku in v njemu samohvalisanje, v katerem pravi Lojze, da je naučil 7,000 naših ljudi kako se pridobi državlanske pravice. Omenja v "članku" parkrat tudi "Kundeta" kar daje spisu višek "telegence". 17. stran ima članek "Sedem let slovenske sužnosti v zasedenem ozemlju v Primorju", pa pokrajinskih slik, zemljevid slovenskega primorja in par izrezkov.

V IV. delu ima članek o postanku in razvoju "Ameriške Domovine" in njenih prednikih. To bo razun par drugih prispevkov še najboljša stvar, dasi je zelo "po domače" povedana. S prispevki so zastopani v nji Dr. F. J. Kern, Janko Rogelj, L. Andoljšek, A. Debevec, John Zulich in več drugih. Ene reči so, kot rečeno dobre, a jih kvari slaba razpodelba in pa nemešanost raznih obrabljenih starin, pretirane samohvale in "cheap" reklama.

Božična številka torej ne bo za slovenski literarni muzej, da bi se ji divili še pozni rodovi "troimenega naroda"; izšla je edino radi oglasov. Nimam nič proti njim, ker so ameriški listi od njih odvisni. Slabo pa je, če izhajajo edino radi reklame in se v "praznikih" povečujejo samo da dobe več oglasov.

Lojzetu prav rad priznam, da ima slovenski Cleveland sposobne, nadarjene moči. Veliko jih ima. Ampak božična številka "Ameriške Domovine" jih je zelo slabo predstavila "Slovenecem v starem kraju ter drugih delih sveta" in meni se to nič ne dopade. Če ne bi imel Clevelandčanov rad, ne bi napisal te "ocene". Upam, da bo Lojze previdnejši v velikonočni številki in da bo v prihodnji božični popravil kar se popraviti da. — K.T.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Cleveland. — Poročilo o predavanju s. Jos. Martineka bo priobčeno prihodnjič.

Radi pomankanja prostora v tej številki so ena poročila objavljena v skrajšanem obsegu, ostala pa bodo priobčena prihodnjič.

Kaj je z igro zadovoljnosti prosperitete?

J. R. Sprohar.

Lahko smo veseli, da ne živimo v diktatorični Rusiji, Turčiji, Poljski, Španiji ali katerikoli Mussoliniji, ampak v naši dobri, svobodni, humanitarni deželi "izvoljenega ljudstva" — Ameriki.

Tukaj n. pr. lahko delaš kadarkoli če imaš delo, se oblečeš v najboljšo obleko, ako imaš sredstva, ali pa hodiš razcapan. Lahko ješ meso trikrat na dan ali pa pogineš gladu, če nimaš okroglega. Volimo svojo lastno vladno iz najboljših selekcij kandidatov, brez da bi nas stalo počenega groša ali, — kot je drugod v navadi, kaplje krvi. To pa zato, ker za take malenkosti skrbje naši vrli politični gospodje naše dične demokracije. In vse to se izvrši precizno in točno — iz same ljubezni do "izvoljenega naroda".

Če hočem štrajkat lahko štrajkam, brez da bi vprašal kakšnega nadutega diktatorja ali Mussolini, če smem. Do tu je vse lepo in točno. Toda od kar smo izšli iz vojne, kot narod svetovne demokracije, se mi zdi, da ne gre več tako gladko. In tudi štrajki niso več tako uspešni. V Pennsylvaniji, W. Virginiji, Coloradu in drugod štrajkajo sinovi demokracije brezuspešen boj. In štrajkati s praznimi želodci proti polnim blagajnam ni nikak špas. Ti ubogi ljudje so največji narodni heroji demokracije. In če je pravica na njih strani bi mogli biti dekorirani z najvišjim odlikovanjem, ali pa vrženi v ječo. Kajti ti so pravi boritelji demokracije za katero U. S. A. tako zvesto stoji.

Kaj je največji ponos povprečnega ameriškega zemljana? Na vsak način ameriški standard življenja. Dohodki čisto navadni ljudi, ki samo delajo, zadostujejo, da lahko jedo, pijejo, spijo in vzgojijo kopico otrok za našo vrlo demokracijo. Ali ni to svoboda vseh svobod?

Resnično, delavna ljudstva vseh dežel so bila vedno v stanu zaslužiti za življenske potrebščine. Drugače bi naš "inferiorni" razred že davnej poginil gladu. Toda nikjer in nikoli ni bilo delavstvo v stanu priboriti si tako udobno življenje kot v Ameriki. Niti v klasičnem rimljanstvu, niti drugod. Ameriški delavec ima avte, radije in druge luksurjoznosti.

Seveda vzrokov zakaj ameriški delavec tako prosperira, in zakaj je na višji stopnji nad drugimi delavci sveta, je mnogo. Na vsem božjem svetu se dotedaj ni nudila tako bogata priložnost dobiti toli dobre rodovitne zemlje, tako finega podnebja in toliko naravnih bogastev kot ravno tukaj. Narava nas je res obdarovala in nas dvignila nad manj srečnimi ljudstvi. In zato je ameriški delavec na boljšem od evropskega.

Vprašanje nastane, kako to? Nakratko: od kar je generalissimo Bog spodil iz raja Adama in Evo in jima ukazal, da si morata v potu svojega obraza služiti svoj kruh, se je začel svet obračati na slabše. Med dobrim zrnjem se vedno najde vmes tudi slabo. In tako se je našel v Adamovem potomstvu specialist, ki je razdelil ljudi v tiste ki samo delajo in v one ki samo uživajo. Delitev ljudi na "jaz vem ti delaj" je postajala bolj in bolj očitna. In prvi so skrbeli, da se nisi niti rodil niti umrl zastoj.

Ljudje so se torej razdelili v one, ki posedujejo in v one, ki delajo in dolgujejo. Vzlic vratolomnemu bogastvu in cvetoči industriji so bili delavci svobodni le na papirju, v praksi pa so še vedno sužnji. Delali so v rudnikih, na polju, gozdovih, v tovarnah itd. ne-

človeško dolge ure za beraške plače. Ženske in otroci so bili prisiljeni delati za svoj obstoj. Cela družina je morala delati in kupičiti bogastva za tiste, ki so samo jedli in lastovali. Naša vrla demokracija je postala iz nedolžnega jagnjeta krvoločna zver. In malo je manjkalo, da ni postala mogočni imperij.

Ko je struna le preveč napeta se kaj rado pripeti, da počti. Sužnji so se zdramili in ustanovili unijo. Vojna med praznimi želodci in polnimi blagajnami je bila v teku. Začelo je šikaniranje, streljanje in aretacije. Ko je ponehalo prvo bojevanje, je pričelo drugo in tako naprej . . . In malo pomalem so se dolge ure krajšale, plače višale in kljub vsej spretnosti lastujočih in sitih, so lačni izvojevali ameriški standard življenja. Vojna za ta standard je še vedno v teku. Vrš se več ali manj v vseh industrijah. Najbolj glasna je premogovniška v Penni, W. Va., Ohiju, Coloradu itd.

Toda ali slišite našo ljudsko vladno v Washingtonu, da simpatizira s štrajkarji? Ali ganejo odgovorni faktorji in nudijo *helping hand* lačnim, brezpravnim, izčrpanim štrajkarjem! Slišite pa, kako se razni sodniki kar kosajo med seboj, kdo bo izdal ostrejšo sodno prepoved proti lačnim brezpravnim štrajkarjem.

Pod to najnovejšo ameriško deklaracijo je delavcu dovoljeno le še dihati, toda ne po dva in trije skupaj in biti morajo ne manj kot sto čevljev stran od svete lastnine, poslopja, delavca (skeba) ali policijskega predstavnika. Well, vse kar imam reči, to ni prav od vlade Izvoljenega ljudstva, za katero so se bojevali Washington, Lincoln, Jefferson in drugi slavni možje te dežele. Poleg tega pove Izjava neodvisnosti jasno, da smo vsi enako rojeni in zato vredni enakih pravic in sreče. Toda kako naj delavec uživa svobodo v ječi, srečo za beraško plačo in se veseli življenja, če ima pa okoli vratu zadrgnjen indžunkšen?

Res je ameriški delavec na višji stopnji od evropskega, ima avte, radije, glasovirje in druge kulturne pripomočke česar njegov evropski tovariš nima. Toda ali so ti predmeti njegovi? Saj je znano, da je 90% teh predmetov vzeti na obroke

Well, lahko bi bilo drugače, če bi se delavci zavedali kaj vse se jim je pripetilo od kar se bore za demokracijo. Ko bi se vsaj polovico toliko zanimali za politična vprašanja kot se za *baseball* in *prize fight*! Potem bi bilo vprašanje, kako stoji z igro precej drugačno.



Jugoslavija in blagostanje.

Jugoslavija je ena najbogatejših dežel v Evropi — če ne po ljudeh, pa po naravnih virih in rodovitni zemlji. Ima rude, vodne sile in še marsikaj kar bi prebivalstvu pripomoglo do najudobnejšega življenja. Jugoslavija ima vse pogoje — in več — da doseže v teku par let, ako hoče, takozvani ameriški standard življenja. Pa ga ne bo v par letih, toda po svoji krivdi. "V Ameriki te nauče delati", je pisal rojak svojim v stari kraj. Kar znači: Tudi tam delate. Ampak delo kakor ga opravljate se ne izplačuje.

Monarhija ni vselej vzrok mizeriji, Vsekakor ni vzrok v Jugoslaviji. Ljudstvo je vzrok. Ljudstva pa nikdar nihče ne izuči v teku dveh ur za preobrat, ki bi bil PREOBROT. Lahko je glasovati kakšno nedeljo popoldne na dan volitev za najekstremnejšo volilno listo, ali ekonomskemu napredku dežele to navadno ne koristi. Prebivalstvo zaostalih agrikulturnih dežel, med katere spada tudi Jugoslavija, je treba prepričati, da je gospodarski napredek mogoč le z gospodarstvom. Namreč, s pametnim gospodarstvom.

“Sedemnajst lukenj v zvezdnem praporu”.

Pod tem naslovom prinaša dunajski delavski dnevnik *“Arbeiter Zeitung”* v številki 348 z dne 21. XII. 27. sledeči članek, ki ga prinašamo v prevodu ameriškega delavstva. (Prevod je za Proletarca oskrbel s. Boris Kristan (Dunaj)).

V premogovnih okrožjih Zveznih držav ameriških, v zapadni Pennsylvaniji, W. Virginiji, Ohiju in Colorado stavka že mesece do pol milijona rudarjev. Življenje severo-ameriške Unije je tako neizmerno veliko, a Evropa od svojih lastnih bolečin tako močno zaposlena, da tudi o tem tako velikem socialnem dogodku prodoro le nejasne vesti v Evropo. Vzlic temu je pa to pretresujoča tragedija, dogodek neizmerne veličine, ki se odigrava v najvažnejših premogovnih okrajih Unije.

Vsekakor je posebnost ameriške industrije, da ji je uspelo, obe, danes že mogoče nekoliko v ozadje pomaknjeni, toda še vedno odločujoči sili kapitalistične industrije, premog in jeklo, umakniti vsakemu uplivu delavskega gibanja. Le v premogokopih antracita je uspelo rudarjem gospodarje premoga prisiliti k priznanju strokovnih organizacij, skleniti kolektivne pogodbe in si zagotoviti neki gotovi vpliv pri ustvarjanju delovnih pogojev. Toda tudi te strokovne organizacije odklanjajo priznanje razrednega boja; o kaki samostojni razredni politiki delavstva nočejo ničesar slišati, niti ameriška zveza strokovnih organizacij, še manj pa narodna unija rudarjev — nobena ni organizacija razrednega boja v evropskem smislu. Ali v teoriji odklonjeni razredni boj usmerja svoje delovanje — in tako ne naletita ti dve organizaciji na nič manjše nasprotje industrijskih gospodov kakor ono razrednega boja zavednih strokovnih organizacij v Evropi. Gospodarji jekla in premoga vztrajajo na stališču razredne diktature, in tako so ti kraji večna pozornica težkih gospodarskih bojev “Svobodne delavnice”, neomejena pravica znižanja mezd in stavkokazov ter s tem združena negotovost eksistence, veliko valovanje v plačilih, vse to razpihuje trajne težke gospodarske in socialne boje.

Tudi sedaj je zopet v ospredju boj radi “svobodnih delavnic”. Interesi dveh velikih denarnih dinastij, Mellon in Rockefeller, gospodarijo nad pol milijona stavkajočih. Andrej Mellon, državni tajnik za finance republikanske vlade, obenem pa tudi glavar dinastije Mellon, ki poseduje moč nad plavži Pennsylvanije; a hiši Rockefeller je zapadel ves Colorado že pred vojno po krvavih in srditih socialnih bojih. Dobrodelne ustanove in razni znanstveni inštituti so stvorili Rockefellerju v Evropi dober sloves. Toda malo znano je, da je denar, ki je ustvaril te znanstvene inštitute, te dobrodelne ustanove s krvjo umazan, da je pridobljen potom brezsrčnega izkoriščanja stotisočev, pridobljen z uničevanjem življenske sile in človeške sreče nešteti proletarcev . . .

Začetkom oktobra so predložili ravnatelji delavcem zahtevo, češ odrečite se pravu na priključitev k strokovnim organizacijam. Ali delavstvo je odgovorilo na ta razoroževalni predlog, za katerim se je bližalo znižanje mezd, s stavko. Takoj je bil ves Colorado ozemlje obsednega stanja, a delavnice je zasedla policija in med delavstvo je bila poslana armada oboroženih detektivov. Velika stavka pa je že pred tem ob-

segla zapadno Pennsylvanijo in Ohio; ker je pa to rodinska last Mellonov, je posegla državna moč še z močnejšimi sredstvi. Čete oborožene z solznim plinom, ki je svoje socialno spravljivo delovanje pokazal že preteklo leto pri stavki tekstilnih delavcev v Passaicu (v Državi New Jersey), zračne sile s točnimi načrti tistih krajev, kjer se zbirajo delavci, vse to je bilo pripravljeno, da s plinom in bombami sčiti kapitalizem. Sledil je še drugi korak: šest tisoč rudarskih družin je dobilo odpoved iz rudniških stanovanj, a istočasno tudi pravomočno povelje za deložacijo. Strokovna organizacija je ponudila deložiranim delavcem pravno pomoč proti odpovedi in deložaciji. Toda takoj je nastopil justični aparat proti strokovni organizaciji, državni sodni dvor je objavil proti strokovni organizaciji “enotno povelje”, češ one so delovale proti zakonu — menda s tem, da so nudile na ulico vrženim rudarjem in delavcem pravno pomoč.

Ves boj je pa dobil tudi posebno čudno luč, ko so mu primešali še plemenska nasprotja. To je ena izmed onih mnogo opaženih potez novega razvoja industrije Zveznih držav, namreč preseljevanje mas delavskih moči črnega plemena iz južnih držav proti severu. Jasno je, da je to dejstvo tesno zvezano z izseljeniškim vprašanjem Evropejcev, kajti v premogovnih okrožjih Pennsylvanije, Zapadne Virginije, Colorada itd. so bile pred vojno velike mase vzhodnoevropskih kmetov, Ogrov, Slovakov, Poljakov, Romunov, Rusov, tesno pomešanih in združenih med seboj. Ukinitev ameriškega delavskega trga je namreč vzbudila valovanje črnih mas, in v severnih državah kjer so bili črnici le kot sluge, so se pojavili otoki industrijskih delavcev črnega plemena. Kapitalisti sami podpirajo nasilno organizacijo Kukluxklan, ki preganja črnice, oni netijo plemensko mržnjo proti črnim, toda oni isti kapitalisti vabijo črnice kod stavkokaze, kot pomoč za znižanje delavskih mezd v podjetja, kjer ne bi našli belopoltnih stavkokazov. In baš ta proces je stvoril pri sedanjih stavki ostro napetost. Resni ameriški listi poročajo, da so rudniške uprave pozvale 175.000 črnih delavcev kot stavkokaze iz juga v severne države, one skušajo z enim samim udarcem zlomiti moralno moč stavkajočih za nedogledno dobo. Pri razmestitvi stavkovne straže je že prišlo na raznih krajih do krvavih izgrediv med stavkajočimi in raznimi oboroženimi močmi podjetnikov in države. O enem teh spopadov poročajo, da so stavkajoči, med njimi žene in otroci v sprevodu z zvezdno zastavo na čelu odkorakali k nekemu rudniškemu oddelku, da pozovejo še one rudarje k solidarni stavki. Proti njim je bila poslana četa državne policije, ki je streljala na množico, krogle so zadele mnogo ljudi, a preluknjale v zvezdnem praporju ameriških držav sedemnajst zvezd.

In slika: delavci z narodno zastavo, ne z rudečim praporjem revolucije ali socializma na čelu, sprejeti s svinčenim dežjem državne varnostne straže, ta slika nam pred očuje dovolj jasno, da duševna zveza delavstva z idejami vladajočega razreda ne nudi nikake varnosti proti krvavemu zatiranju, če pride le do tega, da se pod skupnim simbolom izpodbiije zahteva še tako ponižne in skromne množice. Teh sedemnajst lukenj v zvezdnem praporju, iztrganih od pristnih ameriških pušk, ki so svoje cevi namerile na ameriško misleče in čuteče delavce, one so dober nauk, da je politična in duševna skupnost med izkoriščevalci in izkoriščanimi duševno in moralno nemogoča, razorožena — in da tudi ona ne more zadržati orožja kapitalistov, kadar nastopijo v obrambo dobička in neomejene diktature

Dunaj pred desetimi leti in danes.

(Po "N. L." P. B.)

Prve dni meseca novembra je preteklo deset let, odkar so socialisti prevzeli upravo mesta Dunaj. Na Dunaju so socialisti pokazali, kaj se lahko naredi v splošno dobrobit vsega ljudstva kljub vsem neprilikam in težočam, s katerimi so se morali boriti ves čas, odkar so v večini v mestnem svetu. Niti najbolj zagrizeni nasprotniki ne morejo zanikati, da mesto ni napredovalo v vseh ozirih, marsikateri mestni občinski svet je poslal svoje zastopnike, da študirajo "kako rdečkarji vladajo na Dunaju".

Nobeno drugo mesto razun mest v Rusiji niso kapitalistični listi toliko napadali in obrekovali kot ravno Dunaj; tisočkrat in tisočkrat so poročali, da bodo "dunajski boljševiki" popolnoma uničili mesto, da vlada prava strahovlada itd. In danes? Ravno isti listi poročajo, da ni bolj čistega mesta, bolj gostoljubnega in bolj upravljanega milijonskega mesta kakor je Dunaj.

Na čelu socialistične uprave na Dunaju je župan Karl Seitz, ki je poznan po vsem svetu kot nekaj predstavnika praktičnega socializma. Časnikarji, ki obiščejo Dunaj iz kateregakoli že vzroka najprvo posetijo njega, da jim razkaže in pojasni, kaj se je izvršilo na Dunaju od prevrata do danes.

Avtentičnih poročil dobimo o sedanjem Dunaju le malo. Posebno revni so v temu oziru ameriški dnevniki, ki nikakor nočejo priznati, da bi bili socialisti zmogni vladati. Vsled tega ne škodi ako podamo površno sliko o dunajski občinski upravi, kot jo je poslal poročevalec velikega newyorškega lista "Times".

Na Dunaju si lahko vsakdo privoščiti kar hoče, ako lahko plača. N. pr., bogataš ima lahko štirideset služabnikov, ako misli da jih potrebuje, za kar pa mora plačati toliko davka, da se s to vsoto vzdržuje eden oddelkov otroške bolnišnice eno leto. Toda služabnik "števil. 1" se ne smatra za luksuz in od njega ni treba plačati davka; kdor pa ima dva, ta pa že mora plačati določeno vsoto.

Kdor more in hoče, ima lahko dvajset ali pa še več avtomobilov, plačati pa mora \$20 na leto davka za vsako konjsko silo. Vsakdo lahko obiskuje kabarete, in lahko zapravlja v njih cele noči, ako plača gotovo pristojbino v občinsko blagajno. Kdor ni zadovoljen z dunajskim pivom ali navadnim vinom, ta lahko pije šampanjca kolikor hoče, ako plača precej visoko pristojbino v občinski stavbinski sklad. Kdor ljubi ježo, ima lahko konja, od katerega pa mora plačati \$50 letno davka; kdor pa rabi konja v svoji obrti ali trgovini, pa plača samo pet dolarjev letno davka. Kmetje ne plačajo nobenega davka od vprežne živine.

Največjo zaslugo imajo dunajski socialisti v rešitvi stanovanjskega vprašanja. Odpravili so stanovanjsko mizerijo tako korenito in praktično, da so kapitalistične mestne uprave ravno v tem oziru poslale svoje zastopnike, da se na mestu prepričajo. Splošno priznavajo, da je ravno rešitev tega problema največji triumf socialističnega režima na Dunaju.

Ubožnejši deli mesta Dunaja, ko se je nazival še "cesarski Dunaj", bi se lahko primerjali edinole gotovim okrajem mesta New York ali pa okraju Whitechapel v Londonu. Sedaj zaman iščete te okraje; socialistična mestna uprava jih je odpravila, in nad

35 tisoč družin, ki so bile nastanjene preje v "slums", stanuje sedaj v mestnih stanovanjskih hišah, ki bi bile v ponos okrajem, kjer so nastanjeni milijonarji. Proračun nadaljna štiri odbora dunajske mestne občine za nadaljna štiri leta izkazuje postavko zgraditi nadaljne stanovanjske hiše, v katerih bo prostora za 150 tisoč oseb. Mestna občina je dosedaj potrošila nad 50 milijonov dolarjev, ne da bi v ta namen vzela cent zunanjega ali notranjega posojila, ampak vso to vsoto je dobila v davkih na luksuz.

Te apartmentske hiše so opremljene z vso potrebno komoditeto; v vsakem poslopju je posebna dvorana za skupno čitalnico in knjižnico, igralna soba za otroke, vrt, prostorno in zračno dvorišče, in skupna pralnica na parno silo in električnim sušilnikom perila, kar omogoča, da je perilo ene družine gotovo v par urah. Stanarina je za stanovanje treh sob in kuhinjo, v kateri je tekoča voda in električna razsvetljava, okroglo dva dolarja mesečno. Najemniku se ne more odpovedati stanovanje dokler ga redno plačuje in ne napravi kakega večjega prestopka. Stanovanjski odbor pa ne oddaja stanovanj edino le socialistom, ampak vsakemu, kdor ga je potreben; splošno merilo je, da polovica stanovanj je na razpolago članom socialistične stranke in polovica pristašem drugih strank. V prvi vrsti so pa oni, ki lepa stanovanja najbolj potrebujejo.

Druga naredba, ki je največjega pomena za splošni življenjski, je oskrba otrok. Pred kratkim je bila odprta takozvana "opazovalna bolnica" za otroke, katero so obiskali profesorji vseh evropskih klinik in izjavili, da bi jo moralo imeti vsako večje mesto. Značilen je napis v veliki dvorani bolnice, ki se glasi: "Vsak otrok je upravičen do najboljše oskrbe, za kar je družba odgovorna. Raditega mesto Dunaj poklanja to poslopje svojim otrokom."

Člani mestnega zdravstvenega oddelka so redno na delu in obiskujejo družine ter takoj naznani v glavni stan vsakega otroka, ki je bolan ali boleha za kako boleznijo. Matere niso primorane nesti otroka v bolnišnico, toda velika večina jih to stori. Otroci v tej bolnici so razdeljeni v skupine in sicer po starosti od dojenčka pa do 15 let. Vsaka ima svoj poseben oddelček, ki je obdan krog in krog s steklom in v katerega nima nihče vstop kot zdravniki in strežnice. V teh oddelkih so toliko časa, da so ali oddani v bolnišnico ali pa poslani domov, kakor je že ugotovljeno glede zdravstvenega stanja otroka. Posebno pozornost pa posvečajo otrokom, ki so na sumu, da so okuženi s kako spolno boleznijo.

Ravno tako skrbno zdravniško oskrbo imajo noseče ženske, posebno one, ki so sumljive da imajo kako spolno bolezen. Ako je le še kaka možnost ozdraviti take nesrečnice, se to izvrši v dunajski mestnih bolnicah, da rodijo zdrave mesto pohabljen in telesno ter duševno bolne otroke.

Ako mati novorojenčka vloži prošnjo na občinski svet, dobi od občine na dan poroda popolno opravo za dojenčka.

Mestni šolski svet je pred nekaj leti izdal odredbo, da se morajo šolski otroci redno kopati. V ta namen je bilo odprtih petintrideset mestnih javnih kopališč, ki pa niso namenjena samo otrokom, ampak tudi odraslim. Odrasli plačajo vstopnino, ki znaša toliko, kot voznina po tramvaju (poulični železnici). Ko je bilo odprto zadnje kopališče, so buržvazne stranke silovito protestirale in grozile z vsem mogočim. To kopališče, ki stane nad poldrug milijon dolarjev, je bilo zgrajeno v najubožnejšem delu mesta; je moderno

in ima vse komoditete, da bi bilo ponos vsakemu milijonarskemu klubu. Plavalnica v temu kopališču je največja na svetu in v enem dnevu se lahko skuplje nad deset tisoč oseb. Nobeno mesto se ne more ponášati z enakim kopališčem. V njemu je uslužbenih tudi več zdravnikov in strežnic, ki so vedno na razpolago v svrhu preiskave bolnikov ali sumljivih oseb in ki dajo razne zdravstvene predpise. Na stotine oseb je preiskanih vsak dan.

In vse to in še več je bilo narejenega v tem kratkem času — deset let, odkar so socialisti prevzeli vodstvo mestne občine v svoje roke. Razumljivo je, da še ni vse tako kot bi moralo biti; marsikaj bi bilo lahko boljše če bi tisti, ki so delo ovirali, pomagali mestni upravi pri konstruktivnem delu. Pomisliti je treba namreč to, da je šele sedem let, odkar so Dunajčani dobili prvič po vojni komaj zadostno kosilo, in komaj devet let po prevratu in da je ravno Dunaj največ trpel vsled zadnje vojne: čudež je da ni prebivalstvo poginilo lakote in splošne bede. Eno je gotovo, s čemur se strinjajo vsi, ki so obiskali Dunaj in z odprtimi očmi pregledali in preštudirali razmere: Dunaj bo v doglednem času zopet zavzel svoje mesto v zgodovini Evrope kot ga je že imel toda v drugem smislu.

Zadnji julijski izgređi so bili za Dunaj v resnici zelo neprijetna stvar, toda prepričani so vsi, da se ne bodo več ponovili. In Dunaj postaja zopet stari veseli Dunaj. Občeznane dunajske vinarne, pivne kleti in kavarne so polne veselih obrazov; iz njih odmeva zopet stara dunajska pesem. Veliki promenadni vrtovi v Schoenbrunu so odprti ljudstvu, in kjer se je preje sprehajala izključno le "cesarska družina" se sedaj sprehajajo delavci. V cesarskem gradu Hofburgu šeta mnogobrojna množica in pod okni bivše cesarske spalnice je polno izvoščkov in avtobusov, ki čakajo, da peljejo tujce na razgled po mestu. Ko bi cesar Franc Jožef I. vstal iz groba bi gotovo vzdihnil, "Sic transit gloria mundi" ("tako mine slava sveta"). On je namreč zelo rad rabil latinske izraze. —



Visokošolstvo v Jugoslaviji, primerjano z illinoiškim.

V Jugoslaviji so tri univerze: v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Najstarejša in najbolj znana je zagrebška, največji napredek v povojni dobi pa beleži univerza v Beogradu, ker ji je centralistično organizirana država najbolj naklonjena. Slovenska v Ljubljani je bila ustanovljena po vojni. Prej so slovenski visokošolci študirali večinoma na Dunaju, v Gradcu in Pragi, nekateri tudi v Zagrebu.

Ljubljanska univerza, ki je nastanjena v bivšem deželnem dvorcu, kjer je zboroval kranjski deželni zbor, ima pet fakultet: filozofsko (20 profesorjev, 232 slušateljev), pravniško (14 profesorjev, 300 slušateljev), medicinsko (20 profesorjev, 64 slušateljev), bogoslovno (12 profesorjev, 97 slušateljev), in tehniško (25 profesorjev in 467 slušateljev).

Beograjska ima sledeče fakultete: filozofsko, pravniško, bogoslovno, medicinsko, poljoprivredno in višjo pedagoško šolo. Največ fakultet ima zagrebška, namreč osem, ki so filozofska, pravniška, medicinska, bogoslovna, tehniška, gospodarska, veterinarska in višja pedagoška. Razun teh je v Jugoslaviji pravniška fakulteta v Subotici in filozofska v Skoplju. Vsega skupaj je na jugoslovanskih univerzah 256 rednih pro-

fesorjev, 77 izrednih ter 66 docentov in 11,120 slušateljev, ki se dele: beograjska 5830; zagrebška 3574; ljubljanska 1160; pravniška fakulteta v Subotici ima 311 in filozofska v Skoplju 122 slušateljev.

Število profesorjev in dijakov na jugoslovanskih univerzah je majhno, ako vzamemo za primer tri univerze v Illinoisu. Illinois ima skoro polovico manj prebivalcev kakor Jugoslavija, ima pa veliko večje šolstvo. Ker je Chicago centrum osrednjega zapada, je v dveh čikaških univerzah (Chicago in Northwestern) veliko dijakov iz drugih držav, pa tudi iz Evrope, Azije, Afrike itd.

Univerza v Urbani, ki je državna, je imela predprošlo leto, iz katerega imamo statistiko pri rokah, 1181 profesorjev ter 13,399 slušateljev. University of Chicago je imela v istem letu 612 profesorjev in 14,472 dijakov. Northwestern university v Evanstonu je imela 644 profesorjev in 10,533 dijakov. Razun tega obiskuje razne višje šole v Chicagu mnogo tisoč dijakov.



V koliko državah pride socialistični predsedniški kandidat na volilno listo?

Na predzadnji seji eksekutive socialistične stranke sta tajnik Wm. H. Henry in kongresnik Berger poročala, da pride socialistični predsedniški kandidat na listo v kakih trideset državah. Na zadnji seji 14.-15. januarja je bilo dodanih še osem držav. Če pa bi dopuščala sredstva da bi se moglo razširiti potrebno agitacijo povsod, bi prišla socialistična rubrika na glasovnico v skoro vseh državah.

V mnogih je treba nabirati podpise na peticije, predno stranka dobi pravico do svoje rubrike na glasovnici, in med temi sta tudi Illinois ter Ohio. V nekaterih jo ima, in med temi sta najvažnejši na vzhodu New York in na zapadu California.

Sodrug V. L. Berger, ki je sedaj predsednik ameriške socialistične stranke, računa, da bo socialistična kampanja vzbudila javno zanimanje kmalu v poletju in da bo dobila podporo mnogih progresivcev in drugih, ki so bili dosedaj v raznih farmerskih-delavskih strankah ter drugih skupinah.

Zelo važen problem socialistične kampanje so finance. Socialistična stranka ima sedaj tako ugodno polje kot še nikoli, a vsled pomankanja sredstev ne more do širokih ljudskih množic. Če potrošita republikanska in demokratska stranka za kampanjo vsaka po par milijonov, in če potrošijo za nekatere svoje kandidate še posebej do pol milijona dolarjev, je socialistični stranki agitacija zamorjena vsled tega ker jo prevpijejo dolarji. Da se jo pojača, je potrebno da postane vsak član agitator, in je potreben tudi kampanjski fond, katerega je za to leto že ustanovila. Njen kampanjski proračun znaša \$50,000, in toliko namerala zbrati v tem letu za financiranje svoje kampanje. Konvencija socialistične stranke bo prva nominacijska konvencija v tem letu.

Skrinja modrosti.

KDOR zna klečeplaziti, pride včasih dalj kakor z moško hojo. Toda človek z moško hojo ne menja s klečeplazcem. Počuti se, da bi najrajše pljunil nanj. — E. K.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

"PROLETAREC" IN SLOVENSKI TRGOVCI TER PODJETNIKI V CHICAGU.

V zadnji številki sem končal s članki ki so izhajali pod naslovom "Po prostranem Chicagu na agitaciji za 'Proletarca'." Obljubil sem, da se bom še oglašal v dopisih, in tukaj je eden.

Med slovenskimi trgovci in profesionalci v Chicagu "Proletarec" ni najpopularnejši list in menda tudi noben drugi ne. Posebno slednji se drže rezervirano. Rojakov trgovcev je največ v okolici slovenske cerkve, katerih promet pa ni posebno velik. V javnem življenju morajo biti naklonjeni cerkvi. Drugod je nekaj gostilničarjev, ki pa so v glavnem odvisni od gostov drugih narodnosti. V Ciceru ima zlatarsko trgovino splošno znani Fr. Stonich. Imamo nekaj rojakov, ki imajo tesarske delavnice, pralnice, popravilnice čevljev, tvornico bobnov, garaže, mlekarne itd. Eden naših podjetnikov je tudi Josip Lassich, ki ima kleparsko delavnico na 1609 W. 19th St. Izvršuje vsa dela, ki spadajo v kleparsko obrt. Rojakom ga toplo priporočam. Obiščite ga v njegovi delavnici, če vas bo zanimala.

Ob priliki, ko nabere dovolj podatkov, napišem par člankov o slovenskih trgovcih in podjetnikih v Chicagu in sestavljam bom tudi njihov seznam. Bo zanimiva slika.

Z agitacijo sem bil zadnjič uspešen posebno v So. Chicagu. S prijaznim sodelovanjem naprednih rojakov v So. Chicagu sem dobil v teku kratkega časa sedem novih naročnikov. O South Chicagu bom še poročal.

Čuden slučaj se mi je primeril zadnjič enkrat. Obiskal sem precej naročnikov, katerim je naročnina potekla, a samo eden je odpovedal list, eden pa je naročnino obnovil. Vsi ostali so obljubili plačati in jim rad verjamem, da bodo obljubo držali. Eni so prizadevi vsled bolezni, drugi vsled brezposelnosti. Prav pohvalno se je o listu izrazil Anton Anžiček, ki je z veseljem poravnal naročnino. — Anton Vičič.

KOLIKO JE NAPREDNIH NASELBIN IN KAKO SO NAPREDNE?

OD NEKOD. — Naša naselbina je zelo napredna. Njenega imena ne "izdam", sicer pa ime v tem slučaju ne dela razlike, kajti spoznal sem, da so vse naše naselbine napredne. V vsaki sem naletel na modre ljudi, ki so že pozabili kar ti šele veš. V vsaki se dobe ljudje, ki pravijo zastopniku "Proletarca": "Kar tam pišejo, sem še davno pozabil." Zastopnik, če ni dovolj napreden, zadvomi in vprašuje, in tedaj mu pojasni, da ne vedo kaj "Proletarec" pravzaprav piše, a slišali so, da piše — "previsoko". Torej ni za "navadne ljudi". Papagaj v izdaji z dne 19. jan. se je zasmel s "Ha-ha-ho" in jaz še dodam "hi-hi-hi-hi-ha". Smo slišali, da je "Proletarec" zanič list, torej ga ne čemo. Smo slišali, slišali, slišali — in ko poslušaj kaj so ljudje "slišali" si misliš, čemu nimajo tele figure v človeških podobah zeljnatih glav — bi bile vsaj za solato porabne...

Naši "napredni" ljudje tudi berejo; posebno "laj-

kajo" novice in pa "povesti". Tudi "Proletarca" bi čitali, a nimajo časa. Delajo dolgo, zvečer pridejo domov pozno, nekateri delajo ponoči — res, časa ni... Bi naročili, bi še ponovili, a časa ni...

Pijemo — od same naprednosti pijemo in kinkamo "čez" prohibicijo, ker nam ne dovoljuje piti...

Pristopili bi v socialistični klub, a smo boljši socialisti kot tisti ki so v klubu.

Ta ali oni v klubu jim ni po volji, mogoče se jim zdi predelaven, prepošten, preveč požrtvovalen, in ga grizejo, grizejo, grizejo... Tak sodrug si že na tem svetu zasluži večno izveličanje ne da bi rabil "na zadnjo uro" k izpovedi, ne potrebuje svetega olja, ne žegnane vode. "Napredni" ljudje mu poskrbe za pokoro.

Če pride naokrog zastopnik "Proletarca" in nam naprednjakom ponudi "Ameriški družinski koledar", ga morda kupimo ker ga rabimo tako ali tako, pri tem svetu pridno zabavljamo. Eden ali drugi ga kupi tudi radi prijateljstva, ne da bi se resno zanimali zanj. Vsakega dajma se nam zdi škoda — ako ne gre za pijačo in cerkev.

Za cerkev potrošimo povprečno na leto od \$25 do \$50, ako smo pravi "naprednjaki". Pravi cerkvenjaki potrošijo za cerkev do \$100 letno, ali še enkrat več kakor pravi "naprednjaki".

Nabiramo sredstva za to in ono. Premogarji stavkajo. Gremo in kolektamo njim v pomoč med naprednjaki in nenaprednjaki. Vsi so prispevali, le "jeden komunista koji čita 'Radnik' svaki dan, kazao je, da ne daje za ovakove stvari ništa, jer su nepotrebne. Treba onako, treba ovaku, treba da je tamo Ljennin mjesto Lewisa, imali bi revoluciju, i majne bile bi posjed sovjeta — naše vlastite diktature." — Pije rakiju i vino.

Vsled naše velike naprednosti dobivamo brezplačno dva lista — "Glas Svobode" in "Delavca", dva Novaka, dva lista. Bog ju živi v interesu našega napredka! — Agitator.

V SOBOTO 11. FEBRUARJA MAŠKARADA "SAVE" V DVORANI S.N.P.J.

CHICAGO, ILL. — Razne skupine in posamezniki se pripravljajo, da pridejo v soboto 11. februarja v dvorano SNPJ. na maskarado "Save" čimboljše maskirani. Zastopani bodo "Vščipci", "Barikade", patri in fratri, cekarice in branjevke, progresivci in nazadnjaki, prohibicionisti in butlegerji, svobodomislec in verni, stavkarji itd. Vstopnice v predprodaji so po 50c, pri blagajni 75c. Igral bo orkester "Zvonimir". Darila dobe izbrane posamezne maske in skupine. Tisti ki dobi največje darilo, bo moral najeti "ekspresmana", da mu ga odpelje. — P. O.

ČLANOM IN ČLANICAM TER PRIJATELJEM KLUBA ŠT. 1 V CHICAGU.

Ako ste prejeli vstopnice za to ali ono priredbo tega kluba, npr. za Silvestrovo zabavo in za dramsko predstavo 29. januarja, vas prosimo, da jih vrnete čim prej, da bo mogoče tajniku podati točno sliko o dohodkih in izdatkih vsake priredbe. Vstopnice lahko poravnate pri tajniku Peter Berniku, 2758 S. Ridgeway Ave., v uradu "Proletarca" ali pa na klubovi seji,

S STAVKOVNEGA OKROŽJA V JUŽNEM COLORADU.

WALSENBURG, COLO. — Dne 12. januarja to leto sem v Proletarcu objavil nekaj imen slovenskih stavkokazov, ki v svojem hlapčevstvu sužnjujejo naprej v rovi Colorado Fuel and Iron kompanije, dasi je stavka splošna, o kateri piše vse ameriško časopisje. Pri označevanju imen pa se je dogodilo nekaj napak in ker nečemo nikomur prodajati krivice, jih radevolje popravim. Namesto Joe Kocjan v imenovani številki v dopisu iz tega kraja se bi imelo glasiti *Korjan*. Precej rojakov ima enaka imena; nekaj jih je npr., ki se pišejo Fr. Tomsich. Prvi Fr. Tomšič, podomače Lovrik, je dober stavkar in zvest organizaciji. Drugi Fr. Tomsich, podomače Majnik, je napreden rojak in je vpisjen v zadružni prodajalni. Nadalje sta dva Louis Slavca. Eden je toliko garjav, da ne premane brez skebanja; a drugi, po domače Fitnik, ni še nikoli stavkokazil in nikoli ne bo. Skebajo torej le profesionalni garjevci, denuncijantje ter hlapci.

Eni pravijo da so med stavkokazi zato ker se ne strinjajo z I. W. W. To ne drži, kajti vsakdo ki jih pozna ve, da so že po svoji naturi stavkokazi. Manjka jim hrbtnice in ponosa. Čudil se jim bi, ako ne bi skebali.

Ako se kdo čuti užaljenega vsled teh vrstic, pa naj se sam javno oglasi ter se brani. — *Stavkar*.

PRIHODNJI KONCERT SLOVENSKEGA PEVSKEGA ZBORA "LIRA".

Prihodnji koncert pevskega zbora "Lira" se vrši v nedeljo 25. marca v dvorani SNPJ. Podrobnosti programa priobčimo pozneje. Vstopnice se že dobe in so v predprodaji 50c, pri blagajni pa 75c.

SKUPNA VESELICA DRUŠTVA "BADGERS" IN KLUBA J. S. Z.

MILWAUKEE, WIS. — V soboto 4. februarja bomo imeli v S. Side Turn dvorani veliko maškarado, ki jo priredita druš. "Badgers" št. 584 SNPJ. in klub št. 37 JSZ. Prireditelj je torej skupna in bo vsled tega toliko večja in boljša. Služila bo zabavi, kajti drugače bi takih priredb ne bilo. Imajo pa ob enem tudi namen pomagati blagajnam organizacij.

Dasi je v naši naselbini veliko priredb, se za to maškarado pridno pripravljajo. Nagrad bo mnogo in razun drugih prispevkov v ta namen sta imenovani organizaciji dovolili \$200 v gotovini. Ni čuda da je tekma za prvenstvo velika kar vidimo iz predpriprav onih ki pridejo maskirani na zabavo.

Dasi so slabi časi, je zabava potrebna tudi kadar si v stiskah. Mi vsi pa moramo razumeti, da gre prebitek te priredbe v dobre namene. Klub JSZ. je prispeval že dvakrat iz svoje blagajne v podporo stavkujočim premogarjem in v tem oziru tudi društvo "Badgers" ni med zadnjimi. — Na svidenje v soboto! — *H*.

RAZNO IZ GIRARDA.

GIRARD, O. — Veselica kluba št. 222 JSZ., na kateri je bila vpriporjena igra "Andrej in njegov zločin", je fino izpadla. Igralci so bili iz bližnjega Farrellna v Penni. Ni moj namen pisati oceno, rečem le, da je bila predstava dobra in je občinstvu jako ugajala. Po predstavi so nas igralci presenetili še s par pesmimi, katere so zapeli pod vodstvom s. Frank Kramarja.

Na tem mestu izrekamo farrellskemu dram. društvu za gostovanje na našem odru iskreno hvalo, zelo

zadovoljni smo bili tudi z veliko udeležbo. Vsem, ki so nam pripomogli do uspeha v kakršnemkoli oziru, bomo vračali z enako mero.

Dolgotrajna stavka premogarjev je našla svoj odmev za pomoč marsikje. Delavec se zaveda pravila, da bo zmaga premogarjev tudi naša zmaga. Naš klub je prispeval \$20, ki jih je poslal stavkovnemu odboru konference JSZ. v vzhodni Ohio. Za pomoč premogarjem ki so na stavki je bilo v tej naselbini s kolekto po hišah nabrana vsota \$131, katera je bila poslana uradu SNPJ. Ob tej priliki je naš klub zopet prispeval \$10. Torej storimo kolikor mogoče.

V soboto 4. februarja bo imela tukajšnja Slovenska godba veselico, na kateri bo vpriporjena igra "Begunka".

Tretjo soboto v februarju pa priredi Slovenski dom veliko maškaradno veselico, na kateri bo igral tamburaški zbor "Sloboda". — *John Košin*.

O ČIKAŠKI KONFERENCI J. S. Z.

Konferenca JSZ. v nedeljo 29. januarja v Chicagu, na kateri so bili zastopani klubi in društva Izbraževalne akcije JSZ. iz okrožij Sheboygan, Milwaukee, Waukegan in Chicago, je bila posečena precej boljše kot prejšnje tri. Nad petdeset oseb je bilo navzočih; razveseljivo je, da je bilo na tem zborovanju med drugimi tudi mnogo žensk ter naše mladine iz angleško poslujočih podpornih društev. Vršila se je v dvorani ČSPS. Izmed gostov omenjamo John Terčelja iz Canonsburga, Pa., in Ludvik Medveška iz Clevelanda. Predsedoval je John Olip; za zapisnikarico je bila izvoljena Frances A. Tauchar. Več o tem zborovanju prihodnjič, potek v podrobnostih pa bo razviden iz zapisnika. — *Poročevalec*.

VESELICA V NOKOMISU V POMOČ STAVKARJEM.

NOKOMIS, ILL. — Sodruginje kluba št. 128 JSZ. prirede v soboto 18. februarja pri s. Louis Mihevcu veselico v pomoč stavkarjem, na katero vabimo vse. Začne se ob 7. zvečer. Pričakujemo, da nas ob tej priliki posetijo tudi rojaki iz naselbin Witt, Taylor Springs, Winonah, Coalton itd. Pripravljalni odbor vas zagotavlja, da ne boste na tej zabavi ničesar pogrešali. — *Članica kluba JSZ. v Nokomisu*.

ETBIN KRISTAN PREDAVAL V SAN FRANCISCO.

V nedeljo 22. januarja je govoril v Slovenskem domu v San Franciscu, Calif. znani slovenski pisatelj, predavatelj in politik Etbín Kristan. Četudi je bil shod sklican v naglici nekaj ur, se ga je udeležila večina tukajšnjih naprednih Slovencev. Dasi je Etbín Kristan znan jugoslovanskemu delavstvu širom Amerike in delavstvu v Evropi, v naši naselbini do tega dne še nismo imeli prilike, da bi ga osebno čuli.

Protí Etbínu Kristanu se je mnogo pisalo in govorilo. Marsikoga so prepričali, da se je izneveril delavski stvari, da je pozabil na socialistično gibanje, odkar je jugoslovanski naseljeniški komisar v Zed. državah. Kdor ga pozna, kdor ga čuje in kdor ga razume, ta ve, da je Etbín Kristan še vedno z dušo in srcem za nas — za delavstvo vsega sveta. Pozicija ki jo ima sedaj je bila ustanovljena, da pomaga ljudstvu. Njegov govor je napravil zelo dober vtis in videli smo, da je prišel iz ust človeka, ki je mnogo doživel in mnogo delal, se mnogo boril, v plačilo pa je dobival tiskane, ustmene in fizične batine. — *Joseph Koenig*.

PUEBLO ZA SLOVENSKI NARODNI DOM.

PUEBLO, COLO. — Izmed naselbin ki vodijo kampanjo za zgraditev Slovenskega doma je tudi Pueblo. V nedeljo 5. februarja ob 2. popoldne se vrši v dvorani druš. Sv. Jožefa javen shod, na katerega so povabljeni vsi pueblski Jugoslovani.

Dne 22. januarja je vpriporil dramatični klub "Zora" igro "Občinski tepček". Dvorana je bila napolnjena. Klub je odločil, da gre preostanek v prid Doma. Tudi druga društva se pripravljajo, da kaj store v ta namen. Druš. "Francisco Ferrer" bo imelo v doglednem času dramsko predstavo, na kateri vpripori igro dram. odsek druš. "Orel". Preostanek gre za Dom.

Naša naselbina bi morala imeti že davno svoj Dom, ker ga potrebuje. Že dvajset let govorimo o Domu a zgradili ga še nismo. Koliko več bi lahko storili na prosvetnem in političnem polju ter v družabnem oziru, če bi imeli svoje prostore. Od časa do časa je kdo podvzel iniciativo, da so se sešli zastopniki društev ter vsi oni ki so hoteli sodelovati da se Dom zgradi, a akcija je vselej zaspala še predno se je dodobra razgorela. Na nedavni konferenci zastopnikov pa je bilo zaključeno, da gremo naprej in cilj uresničimo neglede kako so ovire velike in navidezno nepremostljive. Sklenjeno je bilo, da se skliče na dne 5. februarja shod, kot že omenjeno v uvodu tega dopisa. Če vam je za sodelovanje, za napredek naselbine, se ga udeležite.

Frank Boltezar.

KAKO JE IZPADLA NEDELJSKA PRIREDITEV KLUBA ŠT. 1 TER OPERETA "GYPSY ROVER"?

CHICAGO, ILL. — Okrog 800 oseb je v nedeljo 29. januarja prisostvalo v dvorani ČSPS. opereti "Gypsy Rover", katero je vpriporil ansambl Samostojnega dramatičnega društva v Waukeganu. Bila je to prva opereta na slovenskem odru v Chicagu, toda vpriporjena je bila v angleščini. Sodelovala je v nji največ slovenska mladina. Režijo je vodil Frank Pierce, glasbene nastope pa Frances A. Artach. Kredit za dobro vpriporitev gre vsemu osebju v igri, ki je štel do 50 oseb. Predno je taka predstava na našem odru mogoča, zahteva veliko truda, vaj, delo s kostumi itd.

Avdijenca je bila s programom zelo zadovoljna, in ne brez vzroka. V letakih je bilo naznanjeno, da bo nastopil pred igro in med dejanji milwauški pevski zbor "Naprej", ki pa ni mogel nastopiti, ker so bili nekateri pevci vsled važnih poslov zadržani.

Vse priznanje Waukegančanom, enako vsem tis-

tim članicam in članom kluba št. 1, ki so s svojim sodelovanjem pripomogli, da je bila udeležba tolikšna, da so bili naši gostje sodružno postreženi in da se je delo izvršilo v najlepšem redu. Več poročila o tej prireditvi bo v eni prihodnjih števil. — P. O.

FRANK KRISTAN.

CHICAGO, ILL. — Dne 24. januarja je umrl v naši naselbini rojak Frank Kristan na posledicah operacije na slepiču. V Ameriko je prišel pred dvajsetimi leti in se naselil v Oklahomi, kjer je delal v premogovnikih. Preselil se je potem v Arkansas in nazadnje v Gillespie, Ill., od tu pa se je pod pritiskom dolgotrajne stiske in brezposelnosti kateri je izpostavljen v teh časih premogar tudi če ni stiske, preselil v proš. letu v Chicagu. Član SNPJ. je bil 20 let. V Chicagu je bil član društva "Pioneer", ki mu je tudi oskrbelo pogreb. Ves ta čas je bil član U.M.W. in svoječasno tudi član JSZ. Rojen je bil l. 1886 v Vačah pri Litiji. Zapušča v Chicagu soprogo in dva otroka, brata Josipa Kristana, sestro Mrs. Elizabeth Lotrich ter sestro in brata v starem kraju. Enega brata mu je l. 1926 ubilo pri delu v rovu v Montani.

Pokopan je bil na češkem Narodnem pokopališču. Pogreb je bil civilen. Od društva "Pioneer" je govoril Oskar Godina, v imenu vseh drugih pa se je od pokojnika poslovil z nagrobnim govorom Filip Godina. Sorodnikom naše sožalje. — Poročevalec.

NAZNANILO IZ STAVKOVNEGA OKROŽJA PENNSYLVANIJE.

Vsem, ki so pomagali dosedaj našim rojakom stavkarjem v zapadni Pennsylvaniji, bodisi gmotno, ali z obleko ter živili, izrekamo iskreno zahvalo.

Ob enem naznanjamo, da na spodaj podpisanega ni treba več pošiljati obleke, ker so jo rojaki delavci iz raznih krajev poslali toliko, da sedaj zanjo ni več vpraševanja.

Svetujem pa, da se naselbine, v katerih stavkarji še niso dobili pomoči v pošiljatih obleke, oglasijo v temu listu s sporočili, da se naj jim jo pošlje direktno, ker bo tako hitreje razdana in ob enem se nam za nadaljno odposiljanje prihranijo stroški. Zelo priporočam vsem prizadetim, da to store in da pošljejo tozadevna sporočila v ta ali oni list.

JOHN TERČELJ, Box 22, Strabane, Pa.

Druš. "Badgers"
št. 584 S.N.P.J. in
Klub št. 37 J.S.Z.,
Milwaukee, Wis.

priredita

v soboto 4. feb. 1928
v So. Side Turn dvorani

Veliko
Maškaradno
Veselico

Začetek točno ob 8. uri zvečer.

Igra Badgers Revelers.

VSTOPNINA 50c

Cenjeno občinstvo vljudno vabimo, da nas poseti v obilnem številu. Za dobro in točno postrežbo ter dovolj zabave bo poskrbljeno. Oddala se bodo tudi krasna darila najpomembnejšim maskam v vrednosti \$200.00. Pridite vsi, ki želite poleg dobrega okrepčila tudi najboljše zabave.

Odbor.

"AVE MARIA" IN TRGOVINA S "SVETIMI" REČMI.

En list, ki se v "Proletarcu" redkokedaj omenja, je frančiškanska "Ave Maria" iz Lemonta v Illinoisu. Celo v frančiškanskem dnevniku "Amerikanski Slovelec" ne vidite zanj skoraj nikdar nobene reklame. Čemu? Zato, ker je "Ave Maria" namenjena najbolj zabitim med zabitimi. Istotako njen koledar. Nekaj zaslužijo fajmoštri, nekaj mežnarji, nekaj lokalni agentje — največ pa se steče dolarjev v kloster na Lemontu.

Ta neslavni "Lemont" ima nalogo preskrbovati naše ljudstvo s stvarmi, ki človeka domišljajo ne vero.

Pot me zanese marsikam, k temu in onemu rojaku. Tako sem naletel na zastopnika "Ave Maria" to zimo že tretjič. V eni hiši je govoril: "Prihajam iz ameriških Brezij. . . Lepo je tam. . . maše se bero za vas, in dobro vam bo, če jih še vi naročite nekaj. . . Umevno, da je na vso moč ponujal "Ave Marijo", katero sem pregledal in sem se začudil: Ali je mogoče, da je med ameriški Slovenci še kaj toliko zabityh ljudi da verujejo kar piše glasilo urejevano na "ameriških Brezijah"? Ta Marijin agent je bil pravcati agent. Prodajal je vse, kar pripomore grešnemu človeku v nebesa. Mašne knjižice s stoterimi in tisočnimi odpustki, čudodelne škapulirje, svetinje ki jih je blagoslovil sam sveti oče, rožne vence itd.

V naselbini, v kateri sem naletel na tega agenta odpustkov in pobožnosti, nimajo svoje fare, ljudje v nji precej čitajo in tudi prilično dobro razsojajo. Agent iz "ameriških Brezij" je med njimi zelo slabo opravil. . .

Drugi dan je bila nedelja in sem se potrudil da vidim. . .

Dasi naši Slovenci v tisti okolici nimajo svoje fare, so druge: slovaška, poljska in irska. Agent iz ameriških Brezij se je slinil po vseh farovžih in vsi trije duhovniki v vseh treh farah so ga priporočili "to the slavish people". Priseljeni Slovenci "hodijo" zelo malo v te cerkve, veliko več pa tu rojena slovenska mladina. "Mi smo hodili zadosti v starem kraju," je rekel eden v odgovor na mojo radovednost, "naši otroci pa naj hodijo tukaj vsaj toliko kot se spodobi."

Za otroke je dobro da gredo v cerkev, pravi rojak in tako hodijo sedaj največ vsled navade.

V ponedeljek in torek je tisti agent iz "ameriških Brezij" s pomočjo otrok naših svobodomiselnih staršev prodal lepo število rožnih vencev, mašnih knjižic, svetinj, škapulirjev, razpel in svetih slik, in dobil je več naročnikov na "Ave Mario" kot jih imata v tej napredni naselbini "Proletarec" in "Prosveta" skupaj.

Prijatelj napredka in resnice.

ZAPISNIK ČETRTE KONFERENCE J.S.Z. V VZHODNEM OHIU.

V ponedeljek 2. jan. 1928 se je v Bridgeportu, O., vršila v Slovenskem domu četrta konferenca JSZ., katere delokrog je vzhodni Ohio in West Virginia. Zastopani so bili: klub št. 2, Glencoe, Valentin Kobler; št. 11, Bridgeport, Joe Snoj, Frank Vovčka, John Vovko, Frank Blatnik, Peter Kovačič, Julija Gorenc, Jennie Pavlovič, Damjan Bradač, Louis Gorenc, Fr. Pavlovič, John Sodnikar, Josephine Sodnikar in Fr. Verščaj; št. 26, Neffs, John Mauri, Leopold Plahuta, Florian Pišek; št. 123, Maynard, Andy Zlatoper, Leopold Bregar, Frank Spendal, John Slanovic; št. 189, Blaine, Frank Garm, A. M. Bradley, Štefan Mesojedec, Louis Zupančič. Društva Izobraževalne akcije JSZ.; št. 54 SNPJ., Glencoe, Nace Zlemberger; št. 333 SNPJ., Blaine, Paul Ilovár, Louis Androjna, Joseph Sumer. Gostje: Joe Škof iz Bartona in več drugih. Vseh udeležencev je bilo okrog trideset.

Zborovanje je otvoril konferenčni tajnik Nace Zlemberger ob 2. popoldne. Za predsednika je bil izvoljen Joe Snoj in za zapisnikarja Florian Pišek.

Zapisnik prejšnje konference sprejet kot čitan. Dopisi. — Tajnik Zlemberger prečita sledeče pismo iz glavnega urada J.S.Z.:

Chicago, Ill., dne 29. dec. 1927.

Dragi sodrugi, zbrani na konferenci v Bridgeportu!

Zborujete v težkih časih, ki so prizadeli posebno vas. Borba, v kateri so stavkujoči premogariji, se je zavlekla, in brezsrčni izkoriščevalci so se zakleli premogarje prisiliti, da se podajo. To boj povečuje in podaljšuje.

Mi smo z vami, in če bi mogli nuditi vam zadostno gmotno pomoč, bi to storili. Pomagamo na razne načine kolikor mogoče. Poskušamo zainteresirati maso ameriškega delavstva za boj premogarjev, ki je boj nas vseh.

Članstvo JSZ. vam ob tej uri preizkušnje podaja bratsko roko in vas pozdravlja. Želeli bi, da bi bilo Novo leto za vas veselo, a želje ne pomagajo. Zato nam ne preostane drugega kakor borba, da dosežemo svoje cilje.

Ostanite na svojih postojankah. Obdržite klube JSZ. in jih pojačajte, kajti ravno ta težki boj vam dokazuje, da brez močne delavske stranke tudi unija ne more biti močna. Ko se je provokatorjem in vladnim persekutorjem ter ameriškemu dolarskemu fanatizmu posrečilo oslabiti socialistično stranko, je sledila tudi oslabelost unij. Tak je zakon razvoja. Delavsko gibanje strokovno ne more biti močno, če zane-marja politično gibanje.

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča ro-jakom v Ameriki za vse finančne transakcije.



Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.



Hranilne vloge obre-stuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadrúžne banke, (On account of Zadrúžna Banka), Ljubljana, Jugoslavia

Zadrúžni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadrúžni zavod.

Pridobite ostale svoje tovariše, da pristopijo v naše klube in da se z nami bore proti sodnikom ki izdajajo prepovedi v stavkah v prilog kompanij, in da se z nami bore za vse kar hočemo za delavstvo!

Končno vas vprašamo za nasvet: Tu imamo sedaj zopet nekaj obleke in obuval. Če vaša konferenca želi, jo pošljemo odboru, ki ga izvolite, da jo razdeli. Precej obleke je še v dobrem stanju, samo zlikati jo bo treba kadar dospe na mesto, ker se pri pošiljanju in zbiranju zmečka in nekaj tudi zamaže.

Sodrug, prejmite naše izkrene pozdrave!

Za Jugoslovansko soc. zvezo,

Chas. Pogorelec, tajnik.

Nato prečita pismo s. Joe Snoja o stavkovni situaciji in naši pomožni akciji. Oba pisma sprejeta na znanje.

Nace Žlemberger in drugi člani stavkovnega odbora podajo poročila o razdelitvi vsote \$300.00 iz stavkovnega fonda J.R.Z., ki je bila dana najpotrebnejšim; imena ter prejete vsote so vse zabeležene v pregled konferenci. Poverjenstvo ni soglašalo s sklepom prejšnje konference JSZ. tega okrožja, da se denar porabi v svrhu agitacije za unijo in naš pokret, in je naročilo, da mora biti dan le v podporo stavkarjem, kateri so jo najpotrebnejši, in mi smo se po tem navodilu točno ravnali.

Tajnik Žlemberger dodaja k poročilu, da ima na roki iz stavkovnega fonda še \$17.02 in konferenca naj sklene, kako se jih porabi. Sprejet predlog, da se jih razdeli med pomoči potrebne. Ker je pred konferenco več prigrasitev za podporo in bi vsota ne zadoščala da se da vsakemu nekaj, so prispevali v stavkovni fond še sledeči udeleženci konference: po \$1 Fr. Pavlovič, Fr. Verščaj in John Slanovic, Fr. Garm pa 25c. Ti so pripomogli, da so prosilci dobili nekoliko več.

Na vprašanje tajnika J.S.Z. glede obleke in pomoči stavkarjem je sklenjeno, da je taka pomoč v tem okrožju dobrodošla. Konferenca je pripravljena pre-

vzeti odgovornost za razdelitev in je ponovno izvolila stavkovni odbor, v katerem so:

Nace Žlemberger, predsednik odbora; Joe Snoj, tajnik; odborniki, Nace Žlemberger in Val. Kohler za Glencoe; za Blaine Fr. Garm in Louis Androina; za Neffs John Mauri in Leo Plahuta; za Maynard Leo Bregar in Andy Zlatoper; za Bridgeport Joe Snoj in John Vovko.

Sklenjeno, da se sporoči v liste potom posebnih naznanil, da naj se obleko ali živila pošilja tajniku odbora na naslov Joe Snoy, R.F.D. 2, Box 7, Bridgeport, O., denarne prispevke pa predsedniku N. Žlembergerju, L. Box 12, Glencoe, O.

Fr. Garm in Andy Zlatoper poročata za nadzorni odbor, da je v blagajni \$7.25, klub št. 132 pa je prispeval \$2; skupna vsota je torej \$9.25. Izdatkov je bilo 32c; ostane v blagajni \$8.93.

Joe Skof, Barton, O., omeni, da so prejeli vsoto \$6 in se v imenu vseh zahvali.

Poročila zastopnikov: Kohler, Glencoe, pravi, da o kakem napredovanju sedaj ni govora, ker je stavka povzročila zastoj aktivnosti. — Bridgeportska skupina poroča v istem smislu. Naglaša, da so pogoji za napredek klubov vendarle tukaj; treba je širše množice seznaniti z delom in taktiko JSZ. kar jih bo gotovo pridobilo da se ji pridružijo.

Skupina iz Neffsa nima posebnega poročila radi vzrokov, ki so bili že omenjeni, in enako poročajo skupine Blaine in Maynard. Navajano je bilo, da organizacije otežkoča vedno preseljevanje ljudi.

Fr. Garm omenja, da organizatoričnemu delu konference ni mogel posvetiti mnogo časa, ker je bil prezaposlen pri rovi s piketiranjem in da je stal na straži ter odbijal sovražnika pa bili že v podobi slugerjev, skebov ali mlačnežev. S. Garmu se izreče zapupnico, kajti delo, ki ga vrši, je v prid delavstva in s tem tudi v prid naše Konference.

Razprave so bile stvarne in obširne. Konferenca

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".
List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba
za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

SLOVENSKA PEKARNA

Slovenem in Hrvatom
v North Chicago-Waukegan, Ill.,
priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

DAROVIC & ZAGAR

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.
Tel. Irwin 2102—R 2.

CAP'S RESTAVRACIJA

IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmernne. Postrežba točna.

se je mnogo pečala z agitacijo za razširjenje "Proletarca" in socialistične literature vobče. "Proletarec" je bil kažipot drugim listom — nekatere je takorekoč prisilil da priobčujejo tu in tam članke ki so prijazni delavski stvari, je dejal on delegat. V tej stavki čitatelji Proletarca vidijo, kako škodljivo je, ker delavstvo ne čita listov kateri ga uče, kajti če bi razumeli kar razumejo čitatelji Proletarca in drugih naših listov, bi borba ne bila tako dolgotrajna in težka in v uniji bi imeli sposobnejše vodstvo.

Za besedo se je oglasil tudi gost. Jos. Škof iz Bartona in dejal, da čita liste socialistične in komunistične stranke: dejal je, da je on eden tistih, ki so v sredi med obema. Ne dopade se mu medsebojno blatenje. Naj bi se rajše združili v eno stranko ter delovale skupno. Odgovarjal je N. Žemberger, ki je rekel, da socialisti niso povzročili razkola. Tisti ki se loči in potem napada prvotno skupino ali stranko zato da jo razbije ali ji vsaj vzame ugled, je glavni krivec. Socialistična stranka propagira slogo in vero vanjo izvaja tudi v praksi. A njeni nasprotniki imajo sloga le na jeziku, njim je to sredstvo za beganje delavskih množic. "Veliko jih je, ki so v sredi in ne vedo kam bi se obrnili," je dejal Žemberger, "in če se hočejo okreniti pametno, naj se pridružijo soc. stranki."

Joe Škof je dejal da je z razpravo prav zadovoljen in je obljubil, da postane zopet član socialistične stranke.

Sklenjeno, da se prihodnja konferenca vrši v Bridgeportu meseca maja. Določitev datuma se prepušti tajniku.

Za tajnika Konference ponovno izvoljen Nace Žemberger; za organizatorja Fr. Garm in John Vovko. Ker je dnevni red izčrpan, predsednik zaključil sejo.

Joe Snoy, predsednik, Nace Žemberger, tajnik.
Florian Pišek, zapisnikar.

Ako vam je naročnina potekla, prosimo, da jo obnovite.

Telefon v uradu Central 5999. Na domu Lawndale 6707.

RICHARD J. ZAVERTNIK ODVETNIK

127 N. Dearborn St., Soba 805,
CHICAGO, ILLINOIS.

VŠČIPCI

ČEGAVA ZASLUGA?

Popust, ki ga je dobila SNPJ. pri bonidih katere je kupila tekom preteklega pol leta, znaša do pet tisoč dolarjev. Tako poroča zapisnik v Prosveti z dne 18. januarja. To je dosegel "jewish business" toda ne po zaslugi Rev. Černeta!—Pika.

KJE JE "GLADIATOR"?

Kje je "Gladiator", da bi naznanil, koliko je prihranila SNPJ. na "komišnu" od bondov, od kar je šla v "jewish business" proti interesom katerim ni za blagajne podpornih organizacij? In bi lahko tudi naznanil, da ima KSKJ. zopet priliko kopirati dober sistem od "slabe" SNPJ. In je potrebno tudi, da ima dobre odbornike, katerim je organizacija več kakor pa prijateljstvo onih katerim je edino za lastni profit.—Pika.

PREKLICANA IMENA!

Na okrožnici, ki jo je poslal pred "Ferrerjevo" poslanico Chas. Novak društvam SNPJ., se je podpisal "Chas. Novak, urednik 'Delavca'." Sedaj se podpisuje Chas. Frank Novak. Ko se je priglasil za vstop v S. N. P. J., je bil Frank Novak. Tudi svoj rojstni kraj menja. Snov za povest, kdor jo hoče spisati.—Preklja.

NAŠ GOST V DETROITU.

Dobili smo ga v svojo sredo. Well, "njega", ki ima toliko imen, pa še ni zadovoljen z njimi in vprašuje za dodatne. — *Detroitški reporter.*

RUDARJI SE PREPIRAJO RADI PODPORE.

Prepir radi podpore ki prihaja med stavkujoče rudarje, je nevesel pojav. Ta kritizira unijo, ki deli nepravilno, oni se zgraža nad odborom, tretji se pri- tožuje, da so Slovenci najboljši stavkarji ali pri delje-

DR. JOHN J. ZAVERTNIK IZRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street
Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213. Ura- duje od 2. do 4. pop., izvenzai terek in petek, in od 6. do 8. zvečer vsak dan.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL

Waukegan, Ill.

Phone 2726

Tel.: Crawford 2993.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGO

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot re- galij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za- stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali amerišanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih in- štrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUM- BIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se tople priporočam.

nju podpore najbolj zapostavljeni. Zadnje je precej res. Ko bi slovenski rudarji ne bili samo lojalni člani unije in ne samo prvi v stavki, pač pa se bi tudi skušali uveljaviti v lokalnih unijah kot faktor, bi bili boljše upoštevani. — Anton Vidmar, Penna.

NE BOMO JE PRALE.

"Bartulovičeve srajce" v Detroitu ne bomo prale. Me peremo le kar se da oprati. Naj svojo srajco rajše pošlje Mussoliniju v Italijo, kajti tam rabijo črne. — Detroitška perica.

"HOTEL PRI REVNI VDOVI."

Pozorišče: Prijazen hotel v prijaznem kraju. Ljudje kipeči, navdušeni za ideale (v registru) in za inspiracijo (v litru). Opomba: Povsod je tako.)

Hotelir: Vse proteste, dragi gostje, smo prešteli. Malo je, a število lahko pomnožimo, če pokličemo eksperta Bartuloviča. Sicer pa, samo da jim nagajamo. Te . . . je treba ugnat, pa če vse hudič vzame.

Kompanjon: Kaj se boš jezil: Saj ti ne gre slabo, nagajamo jim dobro, in morda bomo počasi povečali tole stavbo prav do onega vogala, ki je nam sedaj tako v napotje.

Žurnalist: Mene pogledite! Če vse kar je mojega, pretopite v zlato, ga bo toliko kakor je mene. Nič se bati. Sem z vami. Tudi na tožbo sem pripravljen. Daj no, prinesi ga še nekaj.

Kompanjon: Dober dečko si, ampak včasih ga le polomiš. Glej, lepo priliko smo ti dali, pa greš ob najlepšem času in zbolíš. Vpričo nasprotnikov se napiješ da obležiš, in sedaj nam Bingelj bere levite —

Žurnalist: Vse to je nič. Pravim vam, jaz posedujem toliko v zlatu kot sem sam težak. Pijemo pa vsi. Le da eni obležite na skrivaj, jaz pa javno. Od nekdanj se ravnaj po taki postavi.

Hotelir: Jezim pa jih — . . . dobro jim dajemo. Samo da sem naredil tole hišo, to me veseli.

Ona: Kaj te bo veselilo. Kompanjonu in meni

gre zasluga, kajti jaz sem revna vdova, on pa je dober mešetar, dobra duša in dober človek.

(Na pozorišče pride nekaj progresivcev, vname se špetir, nakar zagrinjalo pade. Družba brni tam za zagrinjalom, in vsem se na glasovih pozna, da so nezadovoljni, da jim je večer skvarjen. Dobra vdova tolaži, žurnalist pa tolče ob mizo in pripoveduje, da je vreden natančno \$25,000, kar je veliko manj kot vaga on in zato je vsa "vrednost" sorazmerno znižana. Oprostite, da pišem tako na dolgo in široko. — Brana.

Naši nasprotniki.

Kdo in kaj so naši nasprotniki? Ti, ki morda včasih zadvojiš, premisli in odgovori si sam na to vprašanje. Če imaš razum, bo tvoj odgovor, da je tvoje mesto med poštenjaki v boju proti nepoštenjakom. Pridružil se boš J. S. Z. in se boril z nami proti vsemu kar je škodljivega v našem javnem življenju in proti sistemu ki izkorišča delavski razred.

KOLIKO ČASA BI LAHKO ŽIVELI?



Znanstveniki so pronašli, da ptica gaga (morska raka), krokar in papiga lahko živi 200 do 300 let. In vi? Dejstvo je, da nevezdržna skrb za normalno funkcioniranje prebavnega sistema podaljšuje življenje. Trinerjevo grenko vino pomaga obistim in jetram da pravilno delujejo. — "Whiting, Ind. — Stara sem 80 let in Trinerjevo grenko vino je moje edino zdravilo. Mrs. A. Klinger." Vzorčna steklenica prosta. Pišite na Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill., in priložite 10c za pošiljalne stroške.

Trinerjevo grenko vino pomaga obistim in jetram da pravilno delujejo. — "Whiting, Ind. — Stara sem 80 let in Trinerjevo grenko vino je moje edino zdravilo. Mrs. A. Klinger." Vzorčna steklenica prosta. Pišite na Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill., in priložite 10c za pošiljalne stroške.

VEČ KOT 40 LET



služi ta banka verno in pošteno vsem, ki njeno službo potrebujejo v bančnih poslih. Tisoče ljudi ji je poverilo prihranke, kateri znašajo mnogo milijonov dolarjev.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

vogal zapadne 19. ul. in Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Največja slovanska banka v Ameriki.

URADNE URE: od 9. zjutraj do 4. popoldne, v ponedeljek in soboto od 9. zjutraj do 8. zvečer.

ZA VELIKONOČNO POTOVANJE V JUGOSLAVIJO SE OBRNITE NA NAS